Stratégia harmonizácie ochrany prírody a turizmu s dôrazom na rozvoj prírodného turizmu v území Národného parku Slovenský raj na obdobie rokov 2026 – 2040

Jún 2026

Program
ŠVAJČIARSKO – SLOVENSKEJ
spolupráce

Táto Stratégia Správy Národného parku Slovenský raj, ktorej cieľom je harmonizácia ochrany prírody a turizmu do roku 2040, je vypracovaná v rámci realizácie projektu Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky „**Turisti a príroda spolu**" s kódom projektu: 0410-2SC-BIO-PC1-001, s finančnou podporou z Programu švajčiarsko-slovenskej spolupráce a štátneho rozpočtu Slovenskej republiky v partnerstve so všetkými správami národných parkov na Slovensku a so švajčiarskou Univerzitou aplikovaných vied v Zürichu – Inštitút vied o prírodných zdrojoch.

Stratégia je vypracovaná ako súčasť projektovej Aktivity 5 – Vytváranie sietí, spolupráca a riadenie ochrany prírody a udržateľného cestovného ruchu a slúži ako nástroj na zlepšenie riadenia ochrany prírody a udržateľného cestovného ruchu na národnej úrovni a v jednotlivých národných parkoch a budovanie spolupráce v území so zameraním na podporu rozvoja udržateľného turizmu v národných parkoch Slovenska.

Objednávateľ:

Správa Národného parku Slovenský raj so sídlom v Spišskej Novej Vsi

Zhotoviteľ:

KRI – Inštitút pre klímu a rozvoj, Košice

Autori:
RNDr. Andrej Šteiner, PhD.
Mgr. Michal Schvalb

Odborný garant za Správu Národného parku Slovenský raj:
Ing. Zuzana Záborská

Spolupracujúci odborníci a konzultanti Správy Národného parku Slovenský raj:
Ing. Tomáš Dražil, PhD., Mgr. Peter Olekšák, Ing. Peter Podvojský, Ing. Michal Tomčík, RNDr. Štefánia Bryndzová, Ing. Matej Pisarčík, Ing. Petra Tajbošová

Odborní konzultanti:
mjr. Ing. Mgr. Jozef Richnavský, PhD., Horská záchranná služba, OS Slovenský raj – Čingov
doc. Mgr. Peter Manko, PhD., Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta humanitných a prírodných vied

Pri použití dokumentu alebo akejkoľvek jeho časti formou citácie je potrebné riadne uviesť názov dokumentu, autorov, rok vydania a zdroj v súlade s § 35 a § 37 zákona č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon v znení neskorších predpisov. Rozmnožovanie, spracovanie, opätovné publikovanie alebo ďalšie šírenie autorskoprávne chráneného obsahu nad rámec zákonom dovoleného použitia alebo udelených oprávnení podlieha predchádzajúcemu súhlasu príslušného nositeľa práv.

Obsah

1 ÚVOD 5

2 ZHRNUTIE ANALYTICKEJ ČASTI 8

3 VÍZIA A SMEROVANIE NP SLOVENSKÝ RAJ DO ROKU 2040 12

4 POLITIKA SPRÁVY NP SLOVENSKÝ RAJ V DANEJ TÉME 13

4.1 Záväzné zásady Správy NP Slovenský raj pri harmonizácii ochrany prírody a turizmu 13

4.2 Rešpektovanie limitov a dôsledné uplatňovanie regulatívov využívania územia 14

5 PRIORITY A CIELE HARMONIZÁCIE OCHRANY PRÍRODY A TURIZMU 17

5.1 Priorita A 17

5.2 Priorita B 21

5.3 Priorita C 24

5.4 Priorita D 28

6 IMPLEMENTÁCIA STRATÉGIE 32

6.1 Proces a podmienky implementácie Stratégie 32

6.1.1 Schválenie stratégie 34

6.1.2 Stratégia a dokumentácia ochrany prírody a riadiace dokumenty 34

6.1.3 Akčný plán 35

6.1.4 Monitoring realizácie stratégie 35

6.1.5 Vyhodnocovanie plnenia stratégie 36

6.1.6 Aktualizácia stratégie 36

6.1.7 Tvorba a manažment projektov 37

6.2 Návrh organizácie a štruktúry implementácie stratégie 37

6.3 Spolupráca pri realizácii stratégie 39

6.3.1 Spolupráca na národnej úrovni 39

6.3.2 Spolupráca na regionálnej úrovni 39

6.3.3 Spolupráca na lokálnej úrovni 40

7 ČASOVÝ RÁMEC CIEĽOV A PRACOVNÝCH BALÍKOV V ROKOCH 2027 – 2040 42

7.1 Etapy realizácie stratégie 42

7.2 Súhrnný časový rámec cieľov 43

7.3 Spôsob napĺňania cieľov 44

7.4 Harmonogram realizácie pracovných balíkov podľa cieľov 45

7.4.1 Priorita A 46

7.4.2 Priorita B 47

7.4.3 Priorita C 48

7.4.4 Priorita D 49

8 NA ZÁVER 50

1 Úvod

Národný park Slovenský raj je živá krajina, ktorú má turista spoznávať s rešpektom k jej ochrane. Skutočnou výzvou preto nie je vybrať si medzi ochranou prírody a turizmom, ale nastaviť ich tak, aby koexistovali v súlade a navzájom sa podporovali.

Stratégia harmonizácie ochrany prírody a turizmu s dôrazom na rozvoj prírodného turizmu v území Národného parku Slovenský raj na obdobie rokov 2026 – 2040 je nástrojom Správy Národného parku Slovenský raj, ktorý má pretaviť rovnováhu medzi ochranou prírody a turizmom do konkrétnych rozhodnutí, pravidiel, činností a spolupráce v území. Znamená to chrániť prírodné hodnoty, pre ktoré je Národný park Slovenský raj jedinečný, a zároveň vytvárať podmienky na to, aby ich ľudia mohli bezpečne, zodpovedne a s porozumením spoznávať dnes, ale aj v budúcnosti. Stratégia sa zameriava na to, ako chce Správa Národného parku Slovenský raj, ako odborná organizácia ochrany prírody a správca chráneného územia, reagovať na identifikované výzvy v oblasti ochrany prírody a turizmu (problémy a príležitosti) v analýze prostredia.

Z hľadiska štruktúry postupuje Stratégia od všeobecného smerovania k praktickej implementácii. Najprv formuluje víziu Národného parku Slovenský raj do roku 2040 v oblasti harmonizácie ochrany prírody a turizmu. Následne nastavuje politiku správania, rozhodovania a konania cez základné zásady, princípy riadenia, limity a regulatívy využívania územia. Tieto východiská potom rozpracúva do štyroch priorít. Priority sú ďalej členené na ciele a každý cieľ má stanovené merateľné ukazovatele, ktoré sú nastavené tak, aby boli praktické, zrozumiteľné a jednoducho merateľné v rámci štandardných činností Správy Národného parku Slovenský raj. Ciele sa delia do pracovných balíkov, ktoré predstavujú tematicky alebo vecne ohraničený súbor opatrení, aktivít a výstupov, ktoré spolu prispievajú k naplneniu konkrétneho cieľa.

Stratégia definuje mechanizmus riadenia, zodpovedností, koordinácie realizácie a systém monitorovania a vyhodnocovania plnenia vízie a cieľov harmonizácie ochrany prírody a turizmu v dlhodobom horizonte do roku 2040.

Stratégia má tri samostatné prílohy. Prílohu A tvorí podrobná **Analytická časť**, ktorá obsahuje všetky dostupné východiská, dáta, štatistiky a zistenia. Prílohou B je návrh **krátkodobého Akčného plánu** na obdobie troch rokov (2027 – 2029) s uvedením zodpovedností, časového harmonogramu, nákladov a nevyhnutných partnerstiev. Prílohou C je **Štúdia hodnotenia vplyvu turizmu na prírodné prostredie Národného parku Slovenský raj**, ktorá bola pripravovaná externe mimo zmluvného procesu prípravy Stratégie. Jej zistenia, odporúčania a opatrenia sú dôležitou súčasťou Prílohy A – Analytická časť a zároveň významnou súčasťou príslušných kapitol hlavného strategického dokumentu.

Táto Stratégia nie je štandardnou rozvojovou stratégiou zameranou na turizmus, teda takou, ktorá sa spravidla zameriava na to, ako zvýšiť návštevnosť, rozšíriť ponuku služieb, prilákať viac návštevníkov a posilniť ekonomický výkon územia. Účelom Stratégie Správy Národného parku Slovenský raj nie je rozvoj turizmu ako hospodárskeho odvetvia, ale jeho usmerňovanie tak, aby nepoškodzoval prírodné hodnoty národného parku, neprekročil únosnosť územia a zároveň aby poskytoval kvalitný a zmysluplný zážitok návštevníkom.

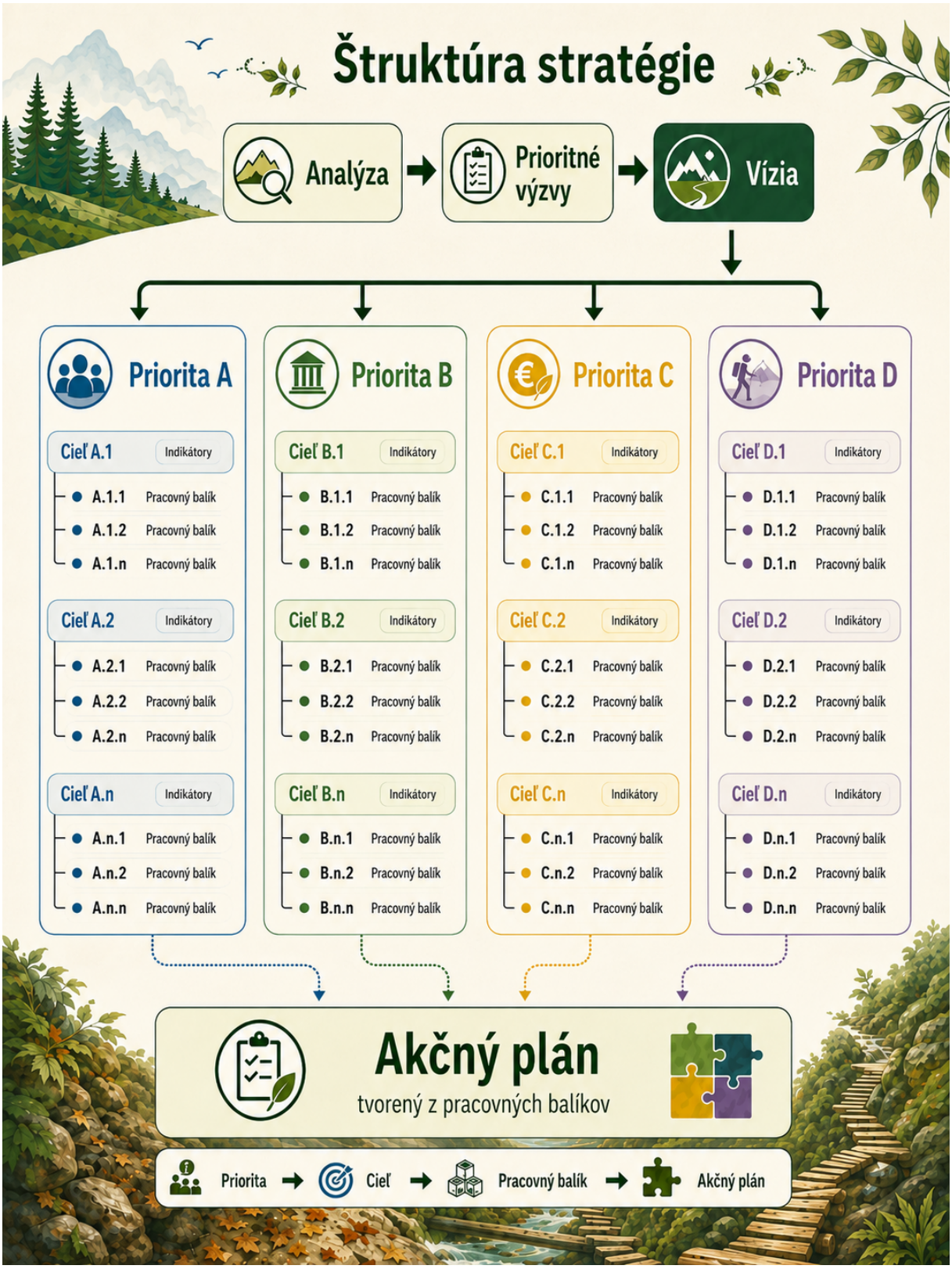
Rozdiel je aj v tom, kto je hlavným nositeľom stratégie. Pri štandardne spracovávaných stratégiách rozvoja cestovného ruchu býva hlavným aktérom miestna alebo regionálna samospráva alebo

destinačná organizácia, ktorá rieši najmä atraktivitu územia, služby, marketing a ekonomické prínosy. V prípade Slovenského raja je Stratégia predovšetkým manažérskym nástrojom Správy NP Slovenský raj – má jej pomôcť zaviesť systém rozhodovania, regulovania návštevnosti, nastavovať pravidlá, koordinovať aktivity partnerov a vzájomnú spoluprácu, získavať zdroje, hodnotiť výsledky a premietať opatrenia do dokumentácie ochrany prírody – programu starostlivosti o NP, návštevného poriadku, ročných plánov činnosti, plánov investícií či ďalších dokumentov.

Kým štandardná, bežná stratégia turizmu často vníma prírodu ako atraktivitu a zdroj návštevnosti, táto Stratégia ju vníma ako limit, hodnotu aj záväzok. Turizmus tu nie je cieľom sám osebe, ale nástrojom, ktorý môže byť prínosom len vtedy, ak rešpektuje fyzickú, sociálnu a najmä ekosystémovú kapacitu územia.

Inak povedané, bežná stratégia turizmu hľadá spôsob, ako územie viac turisticky využiť. Táto Stratégia hľadá spôsob, ako umožniť ľuďom spoznávať Slovenský raj bez toho, aby tým národný park strácal hodnoty jedinečnosti a výnimočnosti. Jej ambíciou je preto nastaviť rovnováhu medzi ochranou prírody, zážitkom návštevníka, fungovaním a rozvojom obcí a ekonomickým benefitom pre región – nie maximalizovať počet návštevníkov, ale zabezpečiť, aby turizmus ostal v službe prírody, nie na jej úkor.

Schematická štruktúra stratégie

2 Zhrnutie analytickej časti

Analytická časť – Príloha A poskytuje odborný, vecný, na dátach založený základ pre rozhodnutia Správy Národného parku Slovenský raj v oblasti ochrany prírody a turizmu. Vytvára odborný obraz o súčasnom stave vzťahu medzi ochranou prírody a turizmom v Národnom parku Slovenský raj a pomenúva hlavné limity, riziká, problémy a príležitosti, z ktorých následne vychádza návrhová časť stratégie.

Hodnotí:

- aktuálne trendy v prírodnom a zážitkovom turizme,
- slovenský i zahraničný legislatívny a strategický rámec,
- vplyvy návštevnosti na prírodu národného parku,
- únosnosť vybraných turistických lokalít,
- dopady klimatickej zmeny na prírodu a turizmus,
- bezpečnosť návštevníkov,
- možnosti využitia digitalizácie v téme ochrany prírody a turizmu,
- ekonomické súvislosti turizmu s ochranou prírody,
- spoluprácu Správy NP s partnermi.

Pri spracovaní analýzy autori vychádzali z viacerých typov zdrojov, aby bol výsledný obraz čo najkomplexnejší a čo najbližší realite územia. Použité boli odborné materiály, odborné štúdie (napr. Príloha C – Štúdia hodnotenia vplyvu turizmu na prírodné prostredie Národného parku Slovenský raj) a relevantná literatúra, existujúce strategické dokumenty, dostupné tvrdé dáta o návštevnosti, bezpečnosti, infraštruktúre, financovaní či stave územia, ako aj odborný názor spracovateľov stratégie. Veľmi dôležitým vstupom boli poznatky a skúsenosti vedenia a odborných pracovníkov Správy Národného parku Slovenský raj (ďalej Správa NP Slovenský raj, resp. Správa NP) z každodennej praxe a komunikácie s partnermi v území – najmä samosprávami obcí a ich záujmovými združeniami, podnikateľmi, Horskou záchrannou službou, Oblastnou organizáciou cestovného ruchu Slovenský raj & Spiš a ďalšími aktérmi, ktorí sa podieľajú na ochrane prírody, na rozvoji turizmu a na rozvoji regiónu.

Kombináciou týchto zdrojov sa identifikovali výzvy, ktoré predstavujú:

- problém, tlak na prírodu alebo neistotu, ale zároveň obsahujú
- potenciál či príležitosť na zlepšenie alebo rozvoj.

Následne tieto výzvy prešli procesom prioritizácie na základe nasledovných štyroch kritérií:

1. **Ekologická závažnosť problému** – do akej miery daná výzva ohrozuje kľúčové prírodné hodnoty národného parku, keďže ochrana prírody je jeho primárnou misiou. Sem patria aj možné negatívne dopady na územie a infraštruktúru, ako sú preťaženie návštevníckych trás, nelegálne obchádzky či nadmerné opotrebovanie územia.
2. **Miera konfliktu**, ktorú môže daná výzva vyvolávať alebo prehlbovať, najmä vo vzťahu k obciam, podnikateľom či návštevníkom. Niektoré problémy je vhodné riešiť včas a skôr než prerastú do dlhodobých sporov alebo odporu.
3. **Právne povinnosti a regulačné rámce**, teda existencia zákonných alebo strategických záväzkov (napr. vyplývajúcich zo zákonov, smerníc, z Programu starostlivosti o NP či z Návštevného poriadku NP).

4. **Časová naliehavosť** jednotlivých výziev, keďže odklad riešenia môže v niektorých prípadoch viesť k výrazne väčším škodám.

Proces prioritizácie prebiehal na dvoch úrovniach – na úrovni interných odborných pracovníkov Správy NP Slovenský raj a na úrovni externých expertov. Výsledkom je priemet výziev (viac ako 60 problémov a príležitostí) definovaných v analýze do 4 tematických prioritných problémových oblastí:

1. Nedostatočne rozvinutý manažment návštevnosti a potreba posilniť zodpovedné správanie návštevníkov.

Táto problémová oblasť poukazuje na to, že návštevnosť v NP Slovenský raj zatiaľ nie je dostatočne systematicky a účinne usmerňovaná podľa ekologických, bezpečnostných a kapacitných limitov jednotlivých lokalít. Príčinami sú:

- nedostatočná koordinácia medzi Správou NP, obcami a ďalšími aktérmi a nejednotná destinačná komunikácia, ktorá sťažuje spoločné riadenie návštevnosti,
- využívané tradičné formy komunikácie a informovania nie sú dostatočné a poskytujú len obmedzenú spätnú väzbu od návštevníkov,
- nedostatočná i nedostatočne kvalitná je infraštruktúra (bezpečné turistické zariadenia, chodníky, usmerňovanie dopravy a chýbajúce kapacity parkovania).

Zároveň časť návštevníkov nemá dostatočné environmentálne povedomie o hodnotách chráneného územia a jeho turistickej únosnosti, pravidlách pohybu, regulačných opatreniach a dôsledkoch svojho správania.

Dôsledkami vysokej a rastúcej návštevnosti, časovo i priestorovo koncentrovanej, sú a môžu byť:

- lokálne poškodzovanie prírody, cenných a citlivých biotopov a druhov (riziko zmeny druhovej skladby v prospech nepôvodných druhov) najmä pohybom mimo vyznačených trás a zhoršovanie stavu biodiverzity a ekosystémov znižujú schopnosť územia odolávať rastúcemu tlaku návštevnosti;
- preťažovanie exponovaných miest s degradáciou turistických chodníkov, najmä v čase častejšie sa vyskytujúcich klimatických extrémov a znižovanie bezpečnosti pohybu turistov a kvality návštevníckeho zážitku.

Podnetmi pre riešenia môžu byť:

- zachovanie priestorového oddelenia turistických koridorov od útočísk citlivých druhov,
- udržanie pohybu návštevníkov na bezpečných turistických chodníkoch – v stabilných koridoroch,
- usmerňovanie turizmu v sezónnej nerovnováhe (letné návštevné špičky, skracovanie zimnej sezóny vplyvom klimatickej zmeny),
- osveta a vzdelávanie,
- moderné digitálne komunikačné technológie.

2. Nedostatočné kompetencie, rozhodovacie nástroje a odborné kapacity Správy NP Slovenský raj pre účinné riadenie ochrany prírody a turizmu.

Konflikt záujmov medzi ochranou prírody a turizmom a pretrvávajúce napätie medzi ochranou prírody a rozvojom turizmu vytvárajú dilemy rozhodovania a Správa NP Slovenský raj ako odborná organizácia nemá vždy dostatočne silné právomoci a nástroje priamo rozhodovať o území NP. Nie je orgánom štátnej správy v oblasti ochrany prírody a krajiny, nie je orgánom územného plánovania. Nedostatočná integrácia ochrany prírody do územného plánovania zvyšuje riziko nežiaduceho rozvoja. Roztrieštenosť legislatívy, vlastnícke vzťahy a kompetenčné kolízie komplikujú riadenie územia NP a rozdielne ciele subjektov pôsobiacich v území v oblasti cestovného ruchu v strategických dokumentoch sťažujú spoločné a koordinované rozhodovanie o rozvoji a ochrane územia. Uvedené sa prejavuje najmä v plánovacích, povoľovacích a schvaľovacích procesoch turistických zámerov a činností, pri realizácii opatrení regulácie návštevnosti, v práci s dátami, v spolupráci s kľúčovými aktérmi v rozvoji turizmu, v koordinácii partnerov:

- nedostatočná je spolupráca, výmena informácií a rozdelenie zodpovedností medzi aktérmi oslabujú koordinované riadenie rozvoja turizmu a ochrany prírody,
- nie sú dostatočne rozvinuté pravidlá spolupráce a partnerstvá, čím sa obmedzuje vyváženie záujmov ochrany prírody a turizmu.

Pre kvalitné rozhodovanie o území, vo veciach jeho rozvoja, vrátane turizmu, nie sú dostatočné dáta a kvalitné informácie, resp. sú roztrieštené a Správa NP je závislá od externých dátových platforiem, čo oslabuje jej kontrolu nad prístupom, kvalitou, bezpečnosťou a využívaním údajov.

Okrem funkčných partnerstiev a efektívnej spolupráce chýbajú Správe NP potrebné personálne a odborné kapacity na získavanie informácií, digitalizáciu a využívanie dát, na monitoring a kontrolu návštevnosti, na realizáciu preventívnych opatrení v usmerňovaní turizmu a presadzovaní ochrany prírody.

Výsledkom môže byť pomalé alebo nejednotné rozhodovanie a slabšia schopnosť reagovať na rastúci tlak návštevnosti, na tlak developerov a meniace sa podmienky v území.

Odporúča sa posilnenie rozhodovacích právomocí Správy NP, jej postavenia v plánovacích a povoľovacích procesoch, posilnenie odborných a personálnych kapacít. Riešeniami sú tiež vybudovanie a digitalizácia prepojeného systému dát, monitoring kapacity návštevníkov v reálnom čase, zavádzanie vyšších štandardov kvality v turizme, ako aj nových manažérskych nástrojov.

3. **Nedostatočné finančné prepojenie turizmu s ochranou prírody a zvyšovaním kvality návštevníckeho zážitku**

   Problém poukazuje na slabé prepojenie turizmu a lokálnej ekonomiky, čo obmedzuje regionálne prínosy, a na to, že príjmy vytvárané turizmom sú pre Správu NP nízke a zatiaľ sa len v obmedzenej miere vracajú späť do ochrany prírody, údržby územia, návštevníckych služieb a zvyšovania kvality zážitku. Spoločenská diskusia o spoplatnení prírody ovplyvňuje prijateľnosť ekonomických opatrení, avšak obmedzené finančné zdroje znižujú schopnosť realizácie opatrení zachovania hodnôt prírody, schopnosť budovania a rekonštrukcie infraštruktúry pre udržanie kvalitného návštevníckeho zážitku.

   Právne a kompetenčné bariéry, nízka digitálna pripravenosť, ktorá obmedzuje moderné formy monetizácie, ale aj nedostatočné personálne a odborné kapacity obmedzujú schopnosť Správy NP vytvárať vlastné príjmy, využívať partnerské modely a získavať externé finančné zdroje prostredníctvom tvorby a realizácie projektov. Ale spoločenský tlak na ekonomickú efektívnosť zvyšuje nároky na riadenie zdrojov.

   Výsledkom je nedostatok prostriedkov na realizáciu opatrení, modernizáciu infraštruktúry a dlhodobo udržateľné riadenie návštevnosti.

4. **Nedostatočná kvalita, rozsah a odolnosť návštevníckej infraštruktúry v území NP Slovenský raj.**

   Táto problémová oblasť poukazuje na to, že časť návštevníckej infraštruktúry v území NP Slovenský raj je zastaraná, poškodená, nedostatočne udržiavaná, kapacitne nedostatočná alebo málo odolná voči extrémnemu počasiu a rastúcej návštevnosti. Týka sa to najmä turistických chodníkov a turistických zariadení (rebríkov, stupačiek), ktoré sú poškodzované obchádzaním návštevníkmi, či vplyvom extrémneho počasia a zvýšeným stavom vody v roklinách, ale aj lávok, mostíkov, značenia, nástupných bodov, hygienického zázemia a ďalších prvkov, ktoré spravujú rôzne subjekty. Ako nedostatočný sa pre návštevníka javí orientačný a navigačný systém smerovníkov, máp a informačných tabúľ.

   Súčasťou problémovej oblasti sú aj zastaralé a stavebne nevyhovujúce objekty ubytovacej infraštruktúry vo vlastníctve štátu v správe Správy NP.

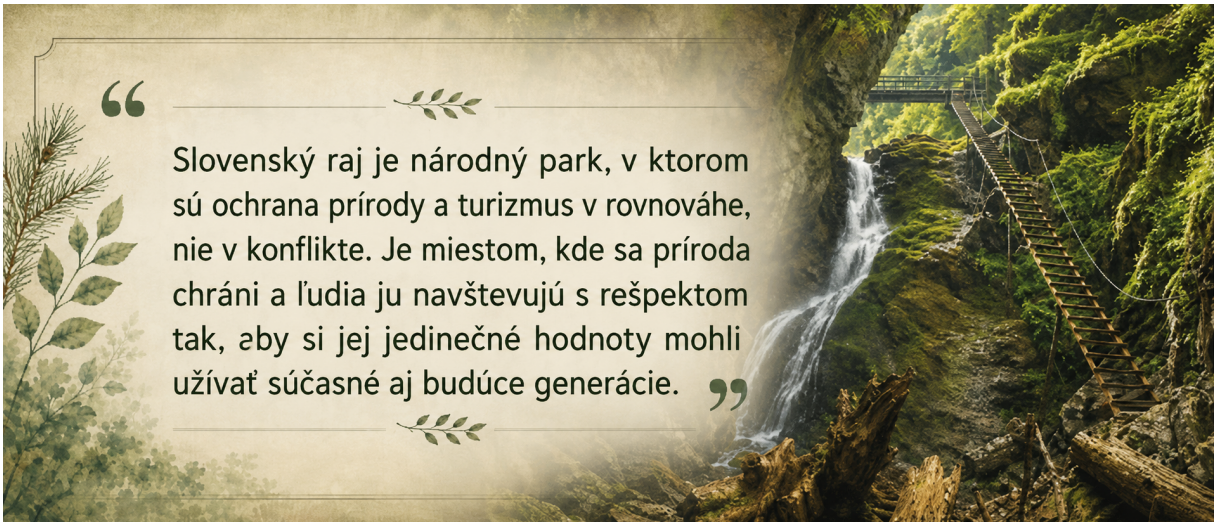
   Výsledkom môže byť znížená bezpečnosť a komfort návštevníkov, väčšie poškodzovanie prírodného prostredia a rastúce náklady na údržbu a obnovu.

   Odporúča sa systematická údržba, dobudovanie a modernizácia technických prvkov a systému značenia/navigácie zvyšujúce plynulosť pohybu a orientáciu návštevníka, bezpečnosť a estetické riešenia infraštruktúry zvyšujúce jeho turistický zážitok. Zámerom je aj skvalitnenie vlastných ubytovacích kapacít Správy NP Slovenský raj v súlade s environmentálnymi a energetickými kritériami.

Tieto 4 problémové oblasti a identifikované prioritné výzvy (problémy a príležitosti) sa premietli do politiky spravovania územia NP s cieľom harmonizácie ochrany prírody a turizmu, do priorít, cieľov a pracovných balíkov návrhovej časti Stratégie.

3 Vízia a smerovanie NP Slovenský raj do roku 2040

Vízia vytvára dlhodobý orientačný rámec, ktorý prepája ochranu prírody, rozvoj udržateľného turizmu, potreby miestnych komunít a návštevnícky zážitok do jedného smerovania. Bez vízie by bolo náročnejšie posudzovať, či jednotlivé ciele skutočne prispievajú k želanému stavu územia v roku 2040, alebo len reagujú na čiastkové problémy a aktuálne potreby. Vízia je vo vzťahu k partnerom a spolupracovníkom Správy NP Slovenský raj dôležitá ako spoločný orientačný rámec, ktorý zjednocuje pohľad a konanie pre budúcnosť územia, pomáha zosúlaďovať záujmy ochrany prírody, udržateľného turizmu a miestneho rozvoja a vytvára základ pre koordinovanú, transparentnú a dlhodobú spoluprácu pri napĺňaní priorít a cieľov v národnom parku.

V rokoch 2027 – 2040 sa Národný park Slovenský raj stáva:

- územím, v ktorom je návštevnosť riadená v súlade s ekologickými limitmi prírody, usmerňovaná v priestore a čase a zároveň podporuje bezpečný a kvalitný návštevnícky zážitok,
- miestom, kde je Správa NP uznávaným garantom ochrany prírody, manažmentu návštevnosti a environmentálneho vzdelávania, ktorý v spolupráci s partnermi zabezpečuje zrozumiteľný a jednotný prístup k ochrane a turistickému využívaniu územia,
- miestom, kde turizmus má charakter prírode blízkeho turizmu, prírodného turizmu, ktorý priamo prispieva k ochrane prírodných hodnôt, ako aj k rozvoju miestnych komunít,
- miestom, kde návštevníci Slovenského raja rozumejú dôvodom ochranných opatrení a vnímajú ich ako prirodzenú súčasť hodnotného zážitku v národnom parku,
- inšpiráciou pre ostatné chránené územia na Slovensku v tom, ako možno zosúladiť ochranu prírody s rastúcim záujmom verejnosti o pobyt v prírodnom prostredí.

4 Politika Správy NP Slovenský raj v danej téme

Národný park Slovenský raj čelí rastúcemu tlaku návštevnosti, ktorý prináša významné príležitosti pre rozvoj regiónu, ale zároveň aj riziká pre zachovanie prírodných hodnôt. V súlade s definovanou a prijatou Víziou do roku 2040, podľa ktorej je územie Národného parku Slovenský raj miestom rovnováhy medzi ochranou prírody a turizmom, je nevyhnutné zaviesť jasný rámec správy (spravovania) územia. Táto kapitola definuje zásady a limity, ktoré vytvárajú systémový základ pre harmonizáciu ochrany prírody a turizmu a výrazne podporujú napĺňanie stratégie.

Politika Správy Národného parku Slovenský raj pri harmonizácii ochrany prírody a turizmu znamená spôsob nastavenia pravidiel komunikácie, konania a rozhodovania tak, aby sa ochrana prírody a turistické využívanie územia navzájom nepoškodzovali, ale fungovali a koexistovali spolu.

4.1 Záväzné zásady Správy NP Slovenský raj pri harmonizácii ochrany prírody a turizmu

Priorita ochrany prírody

Ochrana prírodných hodnôt a biodiverzity je nadradená rozvoju turizmu. Turistické aktivity, rozvoj územia a investície sú prípustné v rozsahu, ktorý neohrozuje prírodné hodnoty a ekologickú stabilitu územia. Zachovanie priaznivého stavu biotopov, druhov a ekosystémov si vyžaduje uplatňovanie sezónnych regulácií turizmu, ochranných režimov a ďalších nástrojov reagujúcich na aktuálne prírodné podmienky a potreby ochrany územia.

Prepojenie Stratégie a ďalších dokumentov

Výstupy Stratégie harmonizácie ochrany prírody a turizmu sú systematicky premietané do Programu starostlivosti o Národný park Slovenský raj a do Návštevného poriadku NP. Zároveň Správa NP presadzuje ich zapracovanie do územných plánov a ďalšej územnoplánovacej dokumentácie obcí a regiónov, ako aj do programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja obcí a regiónov, s cieľom zosúladiť ochranu prírodných hodnôt s udržateľným rozvojom územia a cestovného ruchu.

Riadený turizmus

Návštevnosť je aktívne riadená na základe dát, definovanej únosnosti územia a bezpečnostných aspektov.

Reinvestovanie príjmov

Príjmy Správy NP z turizmu sú využívané na budovanie a modernizáciu infraštruktúry, vzdelávanie, informovanosť a na usmerňovanie návštevníkov v súlade s ochranou prírody.

Podpora prírodného turizmu (ekoturizmu)

Správa NP aktívne podporuje a usmerňuje na území národného parku taký rozvoj prírodného turizmu, ktorý rešpektuje limity ochrany prírody, zachováva prírodné hodnoty a krajinný charakter územia, minimalizuje negatívne vplyvy návštevnosti a zároveň prispieva ku kvalitnému poznávaniu prírody a dlhodobo udržateľnému rozvoju miestnych komunít.

Partnerstvo a spolupráca

Správa chráneného územia je založená na cielenej a zmluvnej spolupráci medzi Správou NP Slovenský raj, miestnou a regionálnou samosprávou, štátnou správou, akademickou a vzdelávacou sférou, odborníkmi, vlastníkmi pôdy a lesov, podnikateľmi, organizáciami destinačného manažmentu a ďalšími partnermi.

Transparentnosť a komunikácia

Rozhodovanie Správy NP, regulačné opatrenia a využívanie finančných prostriedkov sú transparentné a zrozumiteľne komunikované verejnosti.

Rozloženie návštevnosti

Pre jednotlivé lokality, keď je to potrebné, sa stanovujú kapacitné limity návštevnosti, ktoré vychádzajú z ekologických, bezpečnostných, prevádzkových a sociálnych faktorov. Návštevnosť je usmerňovaná tak, aby bola rozložená v priestore aj čase a nevytvárala nadmernú záťaž na exponované lokality. Rozloženie návštevnosti však nesmie viesť k otváraniu alebo propagácii doteraz málo navštevovaných pokojových území, ktoré plnia funkciu refúgií citlivých druhov fauny a flóry.

Priestorové členenie

Priebežne sa vyhodnocuje a aktualizuje priestorové členenie územia vo vzťahu k turizmu podľa aktuálneho stavu ekosystémov, stupňa ich zaťaženia a meniacich sa prírodných podmienok tak, aby organizácia návštevnosti pružne reagovala na environmentálne zmeny, zachovávala priaznivý stav chráneného územia a zabezpečovala dlhodobú rovnováhu medzi ochranou prírody a udržateľným využívaním územia. Súčasťou priestorového členenia je zachovanie pokojových zón a nefragmentovaných území bez novej turistickej infraštruktúry.

Zásada „užívateľ prispieva"

Návštevníci a podnikatelia, ktorí využívajú územie, primerane finančne prispievajú na jeho ochranu a správu.

Dátové riadenie

Rozhodovanie je založené na systematickom zbere, analýze a využívaní dát.

Bezpečnosť a prevencia rizík

Bezpečnosť návštevníkov a prevencia rizík sú integrálnou súčasťou správy územia.

4.2 Rešpektovanie limitov a dôsledné uplatňovanie regulatívov využívania územia

Návštevnosť

Návštevnosť územia sa usmerňuje podľa únosnosti jednotlivých lokalít a ich aktuálneho stavu tak, aby nedochádzalo k nadmernému zaťaženiu prírodného prostredia. Opatrenia môžu zahŕňať stanovovanie maximálneho počtu návštevníkov na lokalitu a deň, ako aj primerané pravidlá pre organizované skupiny. Pri návštevnosti roklín sa okrem denného počtu návštevníkov sleduje aj hodinová koncentrácia, vznik čakania v úzkych miestach a riziko vybočovania mimo vyznačenej turistickej trasy.

Rozvoj infraštruktúry

Rozvoj infraštruktúry je realizovaný výlučne v súlade s priestorovým členením územia, pričom nové prvky musia rešpektovať prírodné hodnoty, krajinný charakter a smerovať k minimalizácii zásahov do prírodného prostredia. Sieť turistických chodníkov, cyklotrás, konských trás a vyhradených areálov sa zásadne nerozširuje do pokojových a málo navštevovaných častí NP; prípadný nový zámer musí byť vopred posúdený vo vzťahu k biotopom, výskytu citlivých druhov a fragmentácii ich životného priestoru.

Dopravné zaťaženie

Doprava na území národného parku je riadená tak, aby sa minimalizovali negatívne dopady na prírodu a kvalitu návštevníckeho zážitku, najmä prostredníctvom regulácie parkovania, riadenia vstupných bodov a obmedzovania individuálnej dopravy v exponovaných alebo citlivých oblastiach. Mobilita v území je podporovaná najmä prostredníctvom verejnej a udržateľnej dopravy, budovania záchytných parkovísk a efektívneho riadenia turistických nástupných bodov s cieľom znižovať tlak individuálnej automobilovej dopravy.

Organizované aktivity

Realizácia organizovaných aktivít musí byť v súlade s ochranou prírody a únosnosťou územia, pričom môže zahŕňať primerané pravidlá pre licencie či spoplatňovanie činností, veľkosť skupín alebo časové usmernenie jednotlivých činností.

Stavebné zásahy

Stavebné činnosti a zásahy do chráneného územia musia byť posudzované s dôrazom na ochranu prírodných hodnôt v súlade s platnou dokumentáciou ochrany prírody a s touto stratégiou, s dôrazom na krajinný ráz a ekologickú stabilitu územia, v súlade so schválenými územnými plánmi a inou územnoplánovacou dokumentáciou, pričom ich rozsah a charakter musia byť podriadené poslaniu národného parku.

Pohyb návštevníkov

Pohyb návštevníkov sa usmerňuje prednostne po vyznačených turistických trasách v súlade so schváleným návštevným poriadkom s dôrazom na ochranu citlivých zón, bezpečnosť a podľa potreby aj prostredníctvom osobitných režimov, ako sú jednosmerné trasy alebo sezónne obmedzenia. V roklinách je prioritou udržanie návštevníkov v jasne vymedzenom, bezpečnom a technicky stabilizovanom koridore bez vstupovania do citlivých svahov a brehov.

Vstup a prístup do územia

Prístup do vybraných lokalít môže byť podľa potreby usmerňovaný prostredníctvom odporúčaných časov návštevy, rezervačných systémov, orientačných kapacít alebo časového rozloženia vstupov tak, aby sa návštevnosť lepšie zosúladila s ochranou prírody a zachovala sa kvalita návštevníckeho zážitku.

Technické riešenia a vybavenosť územia

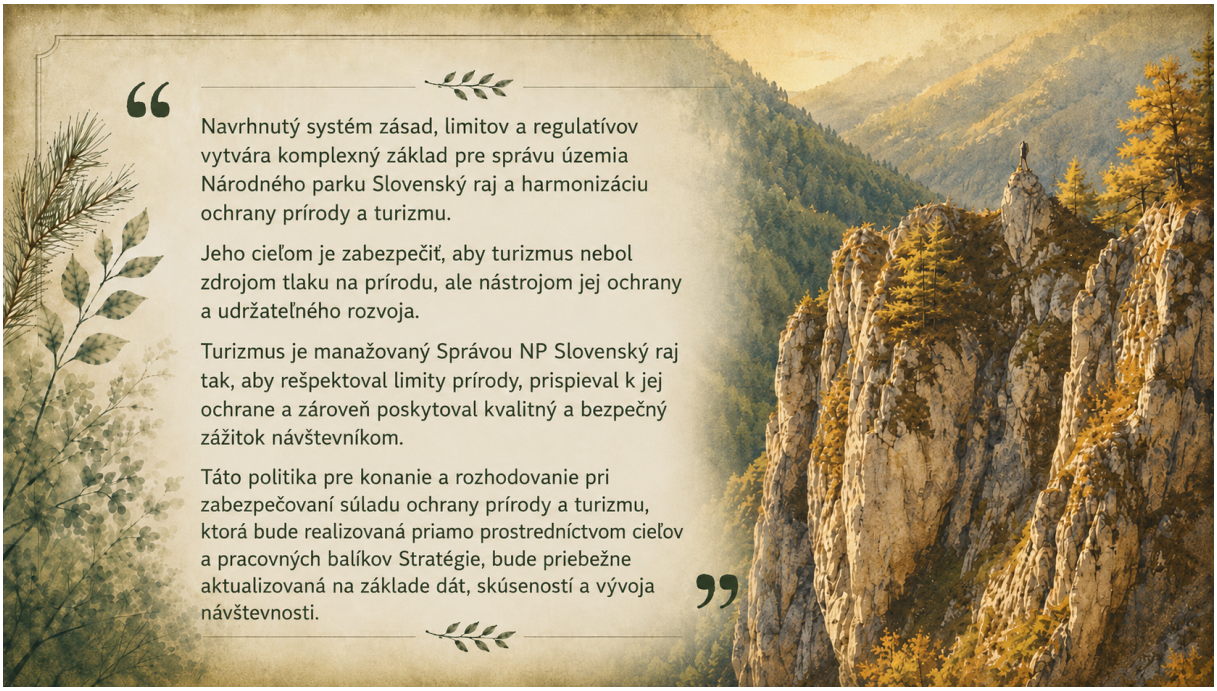
Pri technických riešeniach sa uplatňujú prírode blízke prístupy, ktoré rešpektujú charakter územia, podporujú bezpečnosť návštevníkov a zohľadňujú odolnosť voči klimatickým vplyvom. Stúpačky, rebríky, mostíky, zábradlia a ďalšie prvky sa využívajú aj ako účinné nástroje ochrany biotopov, pretože výrazne obmedzujú pohyb návštevníkov mimo chodníka.

Podnikateľské činnosti a služby

Podnikateľské aktivity na území národného parku sú rozvíjané v súlade s princípmi udržateľnosti, ohľaduplnosti a rešpektu k prírodným hodnotám národného parku v súlade s Programom starostlivosti o NP, so schválenými územnými plánmi a inou územnoplánovacou dokumentáciou na úrovni obcí i regiónu, prostredníctvom environmentálnych štandardov, certifikácie služieb a pod.

Správanie návštevníkov

Správanie návštevníkov musí byť v súlade s Návštevným poriadkom NP a pravidlami ochrany prírody, vrátane zákazu poškodzovania prírodného prostredia a infraštruktúry, rešpektovania bezpečnostných opatrení a zodpovedného prístupu k územiu.

5 Priority a ciele harmonizácie ochrany prírody a turizmu

5.1 Priorita A

Udržateľný manažment návštevnosti a zodpovedné správanie návštevníkov.

Zámerom Priority A je aktívne usmerňovať návštevnosť v priestore a čase podľa ekologických a bezpečnostných limitov územia, v súlade s opatreniami na obmedzenie negatívneho vplyvu návštevnosti na prírodu NP (pozri Prílohu C) a súčasne rozvíjať informované, zodpovedné a ohľaduplné správanie návštevníkov.

Cieľ A.1: Nastaviť a zaviesť systém riadenia a regulácie návštevnosti v súlade s únosnosťou, aktuálnym stavom a potrebou ochrany územia.

Výsledkom cieľa bude návštevnosť pružne usmerňovaná v priestore a čase podľa ekologických, bezpečnostných a prevádzkových podmienok, čím sa zníži preťaženie lokalít, nežiaduci pohyb mimo trás a rušenie pokojových/útočiskových území.

Pracovné balíky (PB):

PB A.1.1: Posilnenie výkonu stráže prírody v prioritných lokalitách.

PB A.1.2: Digitalizácia kontrolných a regulačných nástrojov.

PB A.1.3: Zavedenie pravidiel (smerníc) pre vyhlasovanie dočasných uzáverov roklín, turistických chodníkov, presmerovanie trás alebo obmedzenie využívania infraštruktúry v prípade poškodenia, rizík alebo potreby ochrany prírody v spolupráci s partnermi (obec, HZS, Klub turistov a pod.). Napríklad pri zvýšenom stave vody alebo pri podmienkach, keď hrozí vstup návštevníkov mimo vyznačenej trasy a poškodenie citlivých biotopov.

PB A.1.4: Zachovanie a aktívne manažovanie pokojových zón bez rozširovania návštevnosti do území, ktoré predstavujú hlavné refúgiá veľkých šeliem a ďalších citlivých druhov.

PB A.1.5: Zavedenie kapacitných limitov, rezervačných alebo časovo regulovaných vstupov a jednosmerných režimov tam, kde to vyžaduje ochrana prírody, bezpečnosť alebo plynulosť pohybu.

Indikátory:

- Počet lokalít s aktívne uplatňovaným kapacitným, časovým alebo priestorovým riadením návštevnosti.
- Počet preventívnych regulačných zásahov a podiel prípadov, v ktorých sa podarilo predísť poškodeniu prírody alebo bezpečnostnému incidentu.

Cieľ A.2: Vytvoriť funkčnú digitálnu návštevnícku platformu ako multiaktivitný program „Zodpovedný Slovenský raj".

Výsledkom cieľa bude inovovaná webová stránka Správy NP a vytvorená mobilná aplikácia pre návštevníka, ktoré budú návštevníkom poskytovať aktuálne informácie, mapové podklady, odporúčania pre zodpovedné správanie, upozornenia a možnosť spätnej väzby pri plánovaní a realizácii návštevy NP Slovenský raj.

Pracovné balíky (PB):

PB A.2.1: Zavedenie systému upozornení, odporúčaní a alternatívnych trás na usmerňovanie návštevnosti.

PB A.2.2: Integrovanie mapových, navigačných a informačných funkcionalít pre plánovanie návštevy.

PB A.2.3: Umožnenie návštevníkom poskytovať spätnú väzbu a nahlasovať problémy v teréne.

Indikátory:

- Digitálna návštevnícka platforma vytvorená a funkčná (áno/nie).
- Počet používateľov platformy ročne.
- Počet prijatých podnetov alebo hlásení od návštevníkov prostredníctvom platformy.

Cieľ A.3: Zvýšiť porozumenie hodnotám prírodného a kultúrneho dedičstva NP Slovenský raj a podporiť zodpovedné správanie návštevníkov, miestnych obyvateľov a partnerov prostredníctvom koordinovaného informovania, vzdelávania a interpretácie dedičstva.

Výsledkom cieľa bude, že návštevníci, miestni obyvatelia a partneri lepšie rozumejú hodnotám prírodného a kultúrneho dedičstva NP Slovenský raj, poznajú dôvody jeho ochrany a pravidlá bezpečného pohybu a zodpovedného správania. Získané poznatky a zážitky posilňujú ich vzťah k územiu a ochotu prispievať k jeho ochrane.

Pracovné balíky:

PB A.3.1: Vypracovanie spoločného plánu komunikácie a interpretácie dedičstva: určenie cieľových skupín, kľúčových hodnôt, tém a posolstiev, vhodných komunikačných kanálov a jednotného vizuálneho a obsahového štandardu. Kampaň „Poznaj a chráň Slovenský raj" bude súčasťou tohto rámca.

PB A.3.2: Príprava vzájomne prepojených tlačených, digitálnych a terénnych materiálov o hodnotách územia, ochrane prírody, zodpovednom správaní a bezpečnosti. Obsah bude prispôsobený jednotlivým cieľovým skupinám.

PB A.3.3: Realizácia sezónnych a tematických kampaní „Poznaj a chráň Slovenský raj" prostredníctvom návštevníckej platformy, webu, sociálnych sietí, informačných centier a partnerských organizácií.

PB A.3.4: Príprava a realizácia edukačných programov, tematických trás, komentovaných prehliadok a zážitkových aktivít pre návštevníkov, školy a miestnych obyvateľov.

PB A.3.5: Príprava systému vzdelávania a overovania kompetencií sprievodcov, pracovníkov informačných centier a partnerov v oblasti interpretácie dedičstva a komunikácie s návštevníkmi.

PB A.3.6: Obnova a dopĺňanie interpretačných prvkov na náučných chodníkoch, tematických trasách a vybraných lokalitách; tvorba interpretačného obsahu a vybavenia informačných centier a terénnych staníc.

Indikátory:

- Zavedený spoločný plán komunikácie a interpretácie – áno/nie.
- Počet realizovaných kampaní a aktívne zapojených partnerov – ročne.
- Počet nových alebo modernizovaných interpretačných lokalít – kumulatívne, bez dvojitého započítania tej istej lokality.
- Počet účastí na edukačných, komentovaných a zážitkových aktivitách – ročne.
- Podiel návštevníkov, ktorí poznajú vybrané hodnoty územia a pravidlá zodpovedného správania – opakovaný prieskum podľa rovnakej metodiky.

Cieľ A.4: Zvýšiť disciplínu návštevníkov NP Slovenský raj smerom k zodpovednému, bezpečnému a ohľaduplnému pohybu v území.

Výsledkom cieľa bude zodpovednejšie, bezpečnejšie a ohľaduplnejšie správanie návštevníkov NP Slovenský raj, ktoré prispeje k zníženiu negatívnych vplyvov návštevnosti na prírodné hodnoty územia a k vyššej kvalite návštevníckeho zážitku.

Pracovné balíky (PB):

PB A.4.1: Aktualizácia návštevného poriadku a vypracovanie kódexu návštevníka ako súboru zásad zodpovedného, bezpečného a ohľaduplného pohybu návštevníkov v NP Slovenský raj.

PB A.4.2: Posilnenie terénnej komunikácie s návštevníkmi prostredníctvom skvalitnenia činností strážcov, pracovníkov Správy NP, informačných centier a partnerov.

PB A.4.3: Monitorovanie správania návštevníkov, vyhodnocovanie problémových javov a priebežná úprava usmerňovacích opatrení.

Indikátory:

- Vypracovaný Návštevný poriadok a komunikované zásady zodpovedného, bezpečného a ohľaduplného pohybu v NP Slovenský raj (áno/nie).
- Podiel návštevníkov dodržiavajúcich vybrané pravidlá – štandardizované pozorovanie na vybraných lokalitách.

5.2 Priorita B

Posilnenie postavenia Správy NP Slovenský raj ako kľúčového koordinátora udržateľnej návštevnosti, regulátora a odborného garanta prírodného turizmu.

Zámerom Priority B je posilniť dáta, kompetencie, odborné a personálne kapacity, rozhodovacie nástroje a partnerstvá Správy NP tak, aby dokázala účinne plánovať a koordinovať ochranu prírody a udržateľný turizmus.

Cieľ B.1: Vytvoriť jednotný dátový systém pre Správu NP Slovenský raj.

Dátový systém bude zahrňovať dáta o prírodnom prostredí, turizme a urbanizme v NP Slovenský raj a jeho ochrannom pásme. Výsledkom cieľa bude efektívnejší, koordinovanejší a dátovo podložený manažment Správy NP vďaka jednotnému prístupu k aktuálnym a spoľahlivým informáciám pre rozhodovanie, plánovanie a spoluprácu s partnermi.

Pracovné balíky (PB):

PB B.1.1: Audit a konsolidácia existujúcich dátových zdrojov o území NP Slovenský raj.

PB B.1.2: Návrh a vybudovanie technickej architektúry jednotného dátového systému.

PB B.1.3: Vytvorenie centrálnej databázy vrátane GIS vrstiev a tematických modulov.

PB B.1.4: Prepojenie systému s relevantnými partnermi a existujúcimi informačnými zdrojmi.

PB B.1.5: Nastavenie procesov správy, aktualizácie, kontroly kvality a bezpečnosti údajov.

PB B.1.6: Zaškolenie používateľov a zavedenie systému do bežnej prevádzky.

Indikátory:

- Vytvorený a spustený jednotný dátový systém (áno/nie).
- Počet integrovaných dátových zdrojov.

Cieľ B.2: Zvýšiť právomoci, vedomosti a zručnosti Správy NP v procesoch plánovania, povoľovania a koordinácie aktivít cestovného ruchu.

Výsledkom cieľa bude posilnená odborná a koordinačná pozícia Správy NP Slovenský raj pri plánovaní, povoľovaní a usmerňovaní aktivít cestovného ruchu tak, aby boli rozvíjané v súlade s ochranou prírody a dlhodobými potrebami územia.

Pracovné balíky (PB):

PB B.2.1: Nastavenie interného systému koordinácie agendy cestovného ruchu v rámci Správy NP Slovenský raj s cieľom zabezpečiť jasné rozdelenie zodpovedností a účinné prepájanie ochrany prírody, návštevníckeho manažmentu, komunikácie, infraštruktúry a spolupráce s partnermi.

PB B.2.2: Posilnenie odborných, personálnych, metodických a právnych kapacít Správy NP pre oblasť plánovania, povoľovania aktivít cestovného ruchu, pri uplatňovaní stanovísk, pripomienok a rozhodnutí v procesoch ovplyvňujúcich územie NP.

PB B.2.3: Vstupovanie Správy NP do plánovacích a povoľovacích procesov. Zavedenie povinného odborného posúdenia každého zámeru na zriadenie novej turistickej trasy, cyklotrasy, konskej trasy alebo vyhradeného areálu vo vzťahu k biotopom, konfliktným zónam, refúgiám citlivých druhov a fragmentácii územia.

PB B.2.4: Vypracovanie návrhu na posilnenie postavenia Správy NP v územnoplánovacích, povoľovacích, rozvojových a strategických procesoch a posilnenie spolupráce s príslušnými orgánmi štátnej správy, samosprávami a odbornými inštitúciami pri presadzovaní stanovísk Správy NP.

Indikátory:

- Navrhnutá metodika vstupu Správy NP do plánovacích procesov iných subjektov.
- Počet plánovacích, povoľovacích a strategických procesov, do ktorých Správa NP Slovenský raj aktívne vstúpila.
- Podiel relevantných zámerov a dokumentov cestovného ruchu, pri ktorých boli zohľadnené stanoviská Správy NP Slovenský raj.

Cieľ B.3: Zaviesť záväzné pravidlá do plánovania, budovania, obnovy a prevádzky turistickej infraštruktúry z pohľadu Správy NP.

Výsledkom cieľa bude zavedenie jednotných a záväzných pravidiel pre plánovanie, budovanie, obnovu a prevádzku turistickej infraštruktúry. Pravidlá zohľadnia ochranu prírody, citlivosť a únosnosť územia, bezpečnosť návštevníkov aj odolnosť infraštruktúry. Správe NP vytvoria jasný rámec na posudzovanie zámerov a stanovovanie podmienok ich realizácie.

Pracovné balíky (PB):

PB B.3.1: Vytvorenie databázy turistickej infraštruktúry vrátane jej stavu, vlastníctva, správcovstva, potreby obnovy a environmentálnej citlivosti lokalít.

PB B.3.2: Definovanie záväzných kritérií ochrany prírody pri umiestňovaní, úprave a prevádzke turistických trás, chodníkov, rebríkov, lávok, mostíkov, vyhliadok, informačných prvkov a oddychových miest, vrátane nastavenia pravidiel pre používanie vhodných materiálov, technických riešení, dizajnu a umiestnenia infraštruktúry v súlade s charakterom krajiny a ochranou prírody.

PB B.3.3: Vytvorenie metodiky spoločného vyhodnocovania údajov o návštevnosti s monitoringom poškodenia vegetácie, technického stavu chodníkov, výskytu živočíchov a identifikovaných konfliktných zón tak, aby rozhodnutia o údržbe, uzáverách a regulácii vychádzali zo spoločného odborného podkladu.

PB B.3.4: Vypracovať nový Program starostlivosti o NP Slovenský raj na obdobie rokov 2027 – 2040 s cieľom zosúladiť ho so súčasnými potrebami.

Indikátory:

- Vypracované a schválené záväzné štandardy pre plánovanie, obnovu a prevádzku turistickej infraštruktúry (áno/nie).
- Vytvorená a aktualizovaná databáza turistickej infraštruktúry v NP Slovenský raj (áno/nie).
- Počet pracovníkov zapojených do agendy cestovného ruchu, ktorí absolvovali odborné vzdelávanie v relevantných oblastiach.

5.3 Priorita C

Udržateľné a diverzifikované zdroje príjmov Správy NP z turizmu pre ochranu prírody a skvalitnenie návštevníckeho zážitku.

Zámerom Priority C je nastaviť funkčné ekonomické mechanizmy a finančné nástroje, ktoré prepoja návštevnosť územia s reálnou podporou jeho ochrany a rozvoja, zvýšia finančnú autonómiu Správy NP a zabezpečia, aby ekonomické benefity turizmu boli systematicky a transparentne využívané v prospech prírodných hodnôt, miestnej kvality prostredia a dlhodobej udržateľnosti návštevníckeho manažmentu.

Cieľ C.1: Vytvoriť transparentný mechanizmus priameho finančného príspevku návštevníkov.

Výsledkom cieľa bude transparentný a dôveryhodný systém priameho finančného príspevku návštevníkov, ktorý posilní finančné zdroje na ochranu prírody, údržbu turistickej infraštruktúry a zlepšovanie návštevníckych služieb v NP Slovenský raj.

Pracovné balíky (PB):

PB C.1.1: Analýza možností zavedenia priameho finančného príspevku návštevníkov na ochranu prírody, údržbu infraštruktúry a manažment návštevnosti v NP Slovenský raj.

PB C.1.2: Nastavenie transparentného systému evidencie, správy, použitia a vykazovania finančných príspevkov návštevníkov.

PB C.1.3: Zavedenie jednoduchých a dostupných platobných nástrojov pre návštevníkov, vrátane online platieb, QR kódov, mobilnej platformy, informačných centier a nástupných turistických bodov.

PB C.1.4: Vytvorenie komunikačnej kampane vysvetľujúcej návštevníkom zmysel, účel a prínos finančného príspevku pre NP Slovenský raj a zapojenie obcí, informačných centier, ubytovateľov, sprievodcov a ďalších partnerov do propagácie a sprostredkovania systému príspevkov.

PB C.1.5: Pilotné testovanie systému priameho finančného príspevku vo vybraných lokalitách alebo vo vybraných službách.

Indikátory:

- Model priameho finančného príspevku návštevníkov navrhnutý a zavedený do praxe (áno/nie).
- Celková výška vyzbieraných finančných príspevkov návštevníkov (ročne).
- Počet návštevníkov, ktorí poskytli finančný príspevok (ročne).

Cieľ C.2: Rozšíriť finančné príjmy cez vlastné produkty a služby.

Výsledkom cieľa bude rozšírené a stabilnejšie portfólio vlastných príjmov Správy NP Slovenský raj prostredníctvom kvalitných produktov a služieb, ktoré budú podporovať poznanie hodnôt územia, zodpovedné správanie návštevníkov a financovanie ochrany prírody, infraštruktúry a udržateľného turizmu.

Pracovné balíky (PB):

PB C.2.1: Vytvorenie portfólia vlastných produktov a služieb Správy NP pre návštevníkov (napríklad edukačných programov, využitia vlastných ubytovacích kapacít, komentovaných prehliadok, sprievodcovských služieb, tematických publikácií, máp, suvenírov alebo digitálneho obsahu) a analýza ich príjmového potenciálu z hľadiska dopytu, uskutočniteľnosti, nákladov a súladu s ochranou prírody.

PB C.2.2: Nastavenie pravidiel pre cenotvorbu, predaj a využitie príjmov z vlastných produktov a služieb.

PB C.2.3: Zavedenie predajných a distribučných kanálov pre vlastné produkty a služby, najmä cez informačné centrá, web, digitálnu platformu, partnerské miesta a podujatia.

PB C.2.4: Vytvorenie systému dodávateľskej spolupráce s miestnymi producentmi, remeselníkmi, sprievodcami a poskytovateľmi služieb pri príprave vlastných produktov Správy NP.

PB C.2.5: Pilotné testovanie vybraných produktov a služieb a ich úprava podľa spätnej väzby od návštevníkov a partnerov.

Indikátory:

- Celkový príjem z predaja vlastných produktov a služieb (ročne).
- Počet účastníkov, ktorí kúpili produkty, resp. využili platené služby (ročne).

Cieľ C.3: Posilniť podiel Správy NP na ekonomike turizmu cez partnerstvá a modely zdieľaných príjmov.

Výsledkom cieľa bude vyšší a transparentnejší podiel Správy NP Slovenský raj na ekonomických prínosoch cestovného ruchu prostredníctvom funkčných a formalizovaných partnerstiev a modelov zdieľaných príjmov, pričom získané zdroje budú využívané na ochranu prírody, údržbu turistickej infraštruktúry a odbornú podporu prírodného turizmu v území.

Pracovné balíky (PB):

PB C.3.1: Analýza možností zapojenia Správy NP Slovenský raj do ekonomiky turizmu prostredníctvom partnerstiev, zmluvnej spolupráce a modelov zdieľaných príjmov z vybraných turistických služieb, produktov, podujatí, parkovania, sprievodcovských služieb alebo návštevníckych balíkov.

PB C.3.2: Vytvorenie pravidiel pre partnerskú spoluprácu medzi Správou NP, obcami, organizáciami cestovného ruchu, prevádzkovateľmi služieb, sprievodcami a podnikateľmi v území.

PB C.3.3: Vytvorenie spoločných produktov a balíkov s partnermi, ktoré budú časťou výnosov prispievať na ochranu a rozvoj územia.

PB C.3.4: Zavedenie transparentného systému evidencie, správy a použitia príjmov získaných z partnerských modelov.

Indikátory:

- Celková výška príjmov získaných cez partnerské modely a zdieľané príjmy (ročne).
- Počet spoločných produktov, služieb alebo návštevníckych balíkov vytvorených s partnermi.

Cieľ C.4: Zaviesť systém regionálneho značenia produktov a služieb na území NP a posilniť ekonomickú hodnotu značky NP.

Výsledkom cieľa bude silnejšia a ekonomicky využiteľnejšia regionálna produktová značka NP Slovenský raj (ďalej len značka), ktorá bude podporovať kvalitné a zodpovedné produkty, služby a zážitky v území a zároveň vytvárať dodatočné zdroje pre ochranu prírody a rozvoj udržateľného turizmu.

Pracovné balíky (PB):

PB C.4.1: Analýza súčasného vnímania a využívania značky NP Slovenský raj v cestovnom ruchu, produktoch, službách a komunikácii územia a definovanie hodnotového rámca značky NP Slovenský raj založeného na ochrane prírody, kvalite, autenticite, na podpore prírodného a zodpovedného turizmu a regionálnej identity.

PB C.4.2: Zabezpečenie jednotnej vizuálnej identity, kvalitatívnych štandardov a komunikačných pravidiel pre používanie značky NP, prepojenie značky NP s miestnymi producentmi, sprievodcami, ubytovateľmi, informačnými centrami a organizáciami cestovného ruchu a vytvorenie portfólia značkových produktov, služieb a zážitkov spojených s NP Slovenský raj.

PB C.4.3: Propagácia značky NP Slovenský raj ako symbolu kvalitného, zodpovedného a prírode blízkeho návštevníckeho zážitku.

Indikátory:

- Počet produktov, služieb alebo zážitkov zaradených pod značku NP.
- Príjem získaný z využívania značky NP (ročne).

5.4 Priorita D

Bezpečná, kvalitná a klimaticky odolná návštevnícka infraštruktúra.

Zámerom Priority D je zabezpečiť funkčnú, bezpečnú, dostupnú a klimaticky odolnú návštevnícku infraštruktúru, ktorá usmerňuje pohyb v stabilných koridoroch, rešpektuje ekologické limity a podporuje kvalitný návštevnícky zážitok.

Cieľ D.1: Zlepšiť systém orientácie a navigácie návštevníkov v súlade s kapacitou a ochranou územia.

Výsledkom naplnenia cieľa bude prehľadnejší, lepšie usmernený a plynulejší pohyb návštevníkov v NP Slovenský raj, ktorý zníži riziko dezorientácie a preťaženia citlivých lokalít a zároveň zvýši kvalitu návštevníckeho zážitku.

Pracovné balíky (PB):

PB D.1.1: Identifikácia miest, kde sa návštevníci koncentrujú, čakajú alebo vybočujú mimo trasy, a realizácia cielených opatrení na usmernenie pohybu bez rozširovania turistických koridorov do pokojových častí územia.

PB D.1.2: Vypracovanie jednotného systému orientácie a navigácie návštevníkov v území NP Slovenský raj.

PB D.1.3: Modernizácia, doplnenie a zjednotenie turistického značenia, smerovníkov, máp, informačných tabúľ a piktogramov.

PB D.1.4: Zlepšenie stavu a prepojenia nástupných bodov, parkovísk, verejnej dopravy, informačných centier a hlavných turistických trás.

Indikátory:

- Jednotný systém orientácie a navigácie návštevníkov v NP Slovenský raj vypracovaný a zavedený do praxe (áno/nie).
- Počet/dĺžka zlepšených úsekov turistickej infraštruktúry (ročne).

Cieľ D.2: Zabezpečiť bezpečnú, kvalitnú a funkčnú návštevnícku infraštruktúru.

Výsledkom naplnenia cieľa bude bezpečná, kvalitná, funkčná a environmentálne šetrná návštevnícka infraštruktúra v NP Slovenský raj, ktorá podporí plynulý pohyb návštevníkov, zníži riziká najmä v exponovaných lokalitách a bude rešpektovať ekologické limity a ochranu citlivých prírodných lokalít. Súčasťou výsledku bude aj skvalitnenie vlastných ubytovacích kapacít Správy NP Slovenský raj v súlade s environmentálnymi a energetickými kritériami.

Pracovné balíky (PB):

PB D.2.1: Zavedenie pravidelného hodnotenia technického stavu návštevníckej infraštruktúry (vrátane identifikácie rizikových a exponovaných lokalít), hodnotenie súladu so štandardmi a určenie priorít opráv.

PB D.2.2: Modernizácia, obnova, oprava a doplnenie návštevníckej a bezpečnostnej infraštruktúry, najmä chodníkov, lávok, mostíkov, rebríkov, stúpačiek, reťazí, zábradlí, odpočívadiel, informačných tabúľ a vyhliadkových miest.

PB D.2.3: Modernizácia, obnova a doplnenie vlastných ubytovacích a hygienických kapacít Správy NP a zavádzanie ekologických riešení v oblasti hospodárenia s vodou, odpadového hospodárstva, energetickej úspornosti a minimalizácie zásahov do prírodného prostredia.

PB D.2.4: Formalizovanie spolupráce s Horskou záchrannou službou, obcami, turistickými organizáciami a ďalšími partnermi pri prevencii rizík, informovaní o aktuálnych podmienkach a riešení mimoriadnych situácií.

Indikátory:

- Podiel pravidelne hodnotených prvkov návštevníckej infraštruktúry, ktoré spĺňajú stanovené štandardy kvality, bezpečnosti a funkčnosti (%).
- Počet obnovených, modernizovaných alebo doplnených prvkov návštevníckej infraštruktúry vrátane bezpečnostných, ubytovacích a hygienických prvkov (ročne).
- Počet zaznamenaných úrazov, zásahov alebo rizikových situácií v exponovaných lokalitách (ročne).

Cieľ D.3: Zvýšiť dostupnosť a inkluzivitu návštevníckeho zážitku – rozšírenie kvalitného zážitku pre znevýhodnené cieľové skupiny.

Výsledkom naplnenia cieľa bude dostupnejší a inkluzívnejší návštevnícky zážitok v NP Slovenský raj, ktorý umožní širšiemu okruhu návštevníkov vrátane znevýhodnených cieľových skupín bezpečne, zrozumiteľne a primerane ich potrebám spoznávať hodnoty územia.

Pracovné balíky (PB):

PB D.3.1: Zmapovanie potrieb znevýhodnených cieľových skupín vo vzťahu k návšteve NP Slovenský raj a identifikácia lokalít, trás, vyhliadok, nástupných bodov a informačných miest vhodných na zvýšenie dostupnosti a inklúzie.

PB D.3.2: Úprava vybraných návštevníckych lokalít a prvkov infraštruktúry s cieľom zlepšiť prístupnosť pre osoby so zdravotným znevýhodnením, seniorov, rodiny s deťmi a ďalšie skupiny so špecifickými potrebami.

PB D.3.3: Príprava zrozumiteľných a dostupných informačných materiálov v rôznych formátoch s využitím jednoduchého jazyka, väčšieho písma, piktogramov, zvukového obsahu alebo digitálnych sprievodcovských nástrojov.

PB D.3.4: Zavedenie inkluzívnej interpretácie prírodného a kultúrneho dedičstva NP Slovenský raj prispôsobenej rôznym vekovým, fyzickým, zmyslovým a kognitívnym potrebám návštevníkov.

PB D.3.5: Školenie pracovníkov Správy NP, informačných centier, strážcov a sprievodcov v oblasti komunikácie a práce so znevýhodnenými cieľovými skupinami.

PB D.3.6: Spolupráca s organizáciami zastupujúcimi osoby so zdravotným znevýhodnením a seniorov, školami, sociálnymi zariadeniami a miestnymi partnermi pri návrhu dostupných návštevníckych služieb.

Indikátory:

- Počet upravených alebo sprístupnených lokalít, trás a návštevníckych bodov pre znevýhodnené cieľové skupiny.
- Počet vytvorených dostupných informačných a interpretačných prostriedkov.
- Počet vyškolených pracovníkov, strážcov, sprievodcov a partnerov v oblasti inkluzívneho prístupu.
- Miera spokojnosti znevýhodnených návštevníkov s dostupnosťou služieb, informácií a infraštruktúry (prieskum).

Nasledujúci obrázok predstavuje obsahové zhrnutie Stratégie:

STRATÉGIA HARMONIZÁCIE OCHRANY PRÍRODY A TURIZMU

NP Slovenský raj 2026 – 2040

VÍZIA DO ROKU 2040

Slovenský raj je národný park, v ktorom sú ochrana prírody a turizmus v rovnováhe, nie v konflikte. Je miestom, kde sa príroda chráni a ľudia ju navštevujú s rešpektom tak, aby aj jej jedinečné hodnoty mohli užívať súčasné aj budúce generácie.

ZÁVÄZNÉ ZÁSADY

- Priorita ochrany prírody
- Prepojenie stratégie a ďalších dokumentov
- Riadený turizmus
- Reinvestovanie príjmov
- Podpora prírodného turizmu (ekoturizmu)
- Partnerstvo a spolupráca
- Transparentnosť a komunikácia
- Rozloženie návštevnosti
- Priestorové členenie
- Zásada „užívateľ prispieva“
- Dátové riadenie
- Bezpečnosť a prevencia rizík

LIMITY A REGULATÍVY

- Návštevnosť
- Rozvoj infraštruktúry
- Dopravné zaťaženie
- Organizované aktivity
- Stavebné zásahy
- Pohyb návštevníkov
- Vstup a prístup do územia
- Technické riešenia a vybavenosť územia
- Podnikateľské činnosti a služby
- Správanie návštevníkov

PRIORITY A CIELE

A PRIORITA A

Udržateľný manažment návštevnosti a zodpovedné správanie návštevníkov.

- **Cieľ A.1:** Nastaviť a zaviesť systém riadenia a regulácie návštevnosti v súlade s únosnosťou, aktuálnym stavom a potrebou ochrany územia.
- **Cieľ A.2:** Vytvoriť funkčnú digitálnu návštevnícku platformu ako multiaktivitný program „Zodpovedný Slovenský raj“.
- **Cieľ A.3:** Zvýšiť porozumenie hodnotám prírodného a kultúrneho dedičstva NP Slovenský raj a podporiť zodpovedné správanie návštevníkov, miestnych obyvateľov a partnerov prostredníctvom koordinovaného informovania, vzdelávania a interpretácie dedičstva.
- **Cieľ A.4:** Zvýšiť disciplínu návštevníkov NP Slovenský raj smerom k zodpovednému, bezpečnému a ohľaduplnému pohybu v území.

B PRIORITA B

Posilnenie postavenia Správy NP Slovenský raj ako kľúčového koordinátora udržateľnej návštevnosti, regulátora a odborného garanta prírodného turizmu.

- **Cieľ B.1:** Vytvoriť jednotný dátový systém pre Správu NP Slovenský raj.
- **Cieľ B.2:** Zvýšiť právomoci, vedomosti a zručnosti Správy NP v procesoch plánovania, povoľovania a koordinácie aktivít cestovného ruchu.
- **Cieľ B.3:** Zaviesť záväzné pravidlá do plánovania, budovania, obnovy a prevádzky turistickej infraštruktúry z pohľadu Správy NP.

C PRIORITA C

Udržateľné a diverzifikované zdroje príjmov Správy NP z turizmu pre ochranu prírody a skvalitnenie návštevníckeho zážitku.

- **Cieľ C.1:** Vytvoriť transparentný mechanizmus priameho finančného príspevku návštevníkov.
- **Cieľ C.2:** Rozšíriť finančné príjmy cez vlastné produkty a služby.
- **Cieľ C.3:** Posilniť podiel Správy NP na ekonomike turizmu cez partnerstvá a modely zdieľaných príjmov.
- **Cieľ C.4:** Zaviesť systém regionálneho značenia produktov a služieb na území NP a posilniť ekonomickú hodnotu značky NP.

D PRIORITA D

Bezpečná, kvalitná a klimaticky odolná návštevnícka infraštruktúra.

- **Cieľ D.1:** Zlepšiť systém orientácie a navigácie návštevníkov v súlade s kapacitou a ochranou územia.
- **Cieľ D.2:** Zabezpečiť bezpečnú, kvalitnú a funkčnú návštevnícku infraštruktúru.
- **Cieľ D.3:** Zvýšiť dostupnosť a inkluzivitu návštevníckeho zážitku – rozšírenie kvalitného zážitku pre znevýhodnené cieľové skupiny.

6 Implementácia Stratégie

6.1 Proces a podmienky implementácie Stratégie

Úspešná implementácia tejto Stratégie harmonizácie ochrany prírody a turizmu si vyžaduje jasne definovaný systém riadenia, zodpovedností, koordinácie realizácie a vyhodnocovania plnenia vízie a cieľov.

Implementačný mechanizmus zabezpečuje, že stratégia nie je len napísaným dokumentom, ale záväzným a funkčným nástrojom riadenia. Jasné rozdelenie zodpovedností, prepojenie na existujúce nástroje, systémy a dokumenty, ako aj dôsledné monitorovanie a vyhodnocovanie, vytvárajú podmienky a predpoklady pre dosahovanie dlhodobého a udržateľného súladu medzi ochranou prírody a turizmom na území Národného parku Slovenský raj.

Zodpovedným subjektom za realizáciu Stratégie je Správa Národného parku Slovenský raj. Je nositeľom napĺňania vízie, politiky a cieľov harmonizácie ochrany prírody a turizmu v území Národného parku Slovenský raj v dlhodobom horizonte do roku 2040 v medziach možností príspevkovej organizácie a v spolupráci s Ministerstvom životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR). A pre splnenie tejto úlohy môže efektívne využiť existujúce interné a externé prostredie, ale tiež vytvoriť alebo iniciovať nové kapacity a nástroje potrebné pre napĺňanie Stratégie.

Implementácia Stratégie vychádza z viacerých zásad:

- Stratégia je systémovým interným nástrojom Správy NP Slovenský raj pre riadenie činností a aktivít so zameraním na harmonizáciu ochrany prírody a turizmu v NP. Je dokumentom, na ktorý sa prihliada pri realizovaní všetkých aktivít organizácie, pri vydávaní odborných stanovísk a vyjadrovaní Správy NP Slovenský raj k činnostiam na území NP a k rozhodnutiam príslušných orgánov štátnej správy, k obsahom programových a strategických dokumentov (PHSR obcí a regiónov, územných plánov obcí a regiónov, stratégií na rozvoj CR a iných odvetvových koncepcií a pod.)

- Správa NP Slovenský raj pre implementáciu Stratégie plní roly:
  - **realizátora cieľov** stratégie prostredníctvom pracovných balíkov a projektov,
  - **iniciátora riešenia problémov** pri harmonizácii ochrany prírody a turizmu a využitia príležitostí pre podporu rozvoja prírodného turizmu v území NP Slovenský raj,
  - **partnera** k realizácii projektov a aktivít iných subjektov v súlade so Stratégiou.
- Priority, ciele stratégie a pracovné balíky na realizáciu cieľov sú premietnuté do rozpočtu Správy NP vrátane externých zdrojov.

- Stratégia musí byť previazaná s Programom starostlivosti o Národný park Slovenský raj, s Návštevným poriadkom, s Programami starostlivosti o lesy, s ročným Plánom hlavných úloh, s Investičným plánom MŽP SR, a to v relevantných častiach uvedených dokumentov.

- Stratégia je otvoreným, verejne dostupným dokumentom, priebežne aktualizovaným a reagujúcim na prichádzajúce podnety, príležitosti a zmeny vonkajšieho prostredia. Je komunikačným nástrojom a v každej činnosti procesu harmonizácie ochrany prírody

a turizmu sa zaistí účasť tých, ktorí „musia" byť zainteresovaní, a umožní sa účasť tých, ktorí „chcú" byť zainteresovaní.

- ❖ Je usmerňujúcim dokumentom pre všetky subjekty existujúce, či majúce aktivity na území NP, ktoré chcú realizovať činnosti súvisiace s turizmom. Pravidlá celého procesu implementácie stratégie sú stanovené a verejne známe a celý proces je formalizovaný. Každá zmena v pravidlách, resp. kritériách musí prejsť rovnakým procesom, ako bolo schvaľovanie pôvodných pravidiel.

- ❖ Predpokladom pre realizáciu činností súvisiacich s implementáciou tejto Stratégie je existencia takého inštitucionálneho prostredia Správy NP, v ktorom sú úlohy a zodpovednosti z toho vyplývajúce organicky začlenené do činnosti organizácie.

- ❖ Prioritne je potrebné zaistiť napĺňanie Stratégie v rámci vlastnej organizačnej štruktúry. A tie činnosti, ktoré nie je možné kvalitne a efektívne zaistiť vlastnými odbornými kapacitami, sú pokryté externými obchodnými vzťahmi alebo spolupracujúcimi a partnerskými organizáciami na základe dohôd o spolupráci.

Základným dokumentom tvoriacim právny rámec implementácie Stratégie je zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení jeho zmien a doplnkov. Základnými organizačnými dokumentmi sú Štatút Správy NP Slovenský raj, Organizačný poriadok a organizačná štruktúra organizácie, ktoré vymedzujú organizačný rámec pre implementačný mechanizmus Stratégie.

Implementačný proces stratégie (plánovanie a riadenie) predstavuje systematický model riadenia, ktorý zabezpečuje prepojenie medzi zberom informácií o území, analytickým spracovaním dát, prijímaním rozhodnutí a realizáciou konkrétnych opatrení a aktivít v praxi. Tento model funguje ako uzavretý riadiaci cyklus, v ktorom jednotlivé kroky na seba logicky nadväzujú a výsledky vyhodnotenia sa opätovne vracajú do systému plánovania.

Takýto prístup je v manažmente chránených území mimoriadne dôležitý, pretože umožňuje reagovať na meniace sa podmienky v území a priebežne zlepšovať spôsob jeho správy. Špecifickými činnosťami súvisiacimi s implementáciou Stratégie sú:

a) Schválenie Stratégie.
b) Zapracovanie Stratégie do záväznej dokumentácie ochrany prírody a riadiacej dokumentácie zriaďovateľa - MŽP SR.
c) Zostavenie a realizácia Akčného plánu (AP).
d) Monitoring realizácie AP.
e) Vyhodnocovanie dosahovania vízie a cieľov Stratégie.
f) Aktualizácia Stratégie.
g) Tvorba a manažment projektov.

6.1.1 Schválenie stratégie

Keďže Stratégia harmonizácie ochrany prírody a turizmu v NP Slovenský raj je interným systémovým riadiacim nástrojom, jej schvaľovanie prebieha na 2 úrovniach:

1. úroveň	Prijatie vo vedení Správy NP na úrovni riaditeľa a vedúcich odborov v súlade s Organizačným poriadkom a organizačnou štruktúrou Správy NP Slovenský raj a vytvorenie podmienok pre realizáciu Stratégie v súlade s týmto implementačným mechanizmom.
2. úroveň	Prijatie Stratégie uznesením Rady Národného parku Slovenský raj v súlade so schváleným Štatútom Rady.

Správa NP Slovenský raj pred schválením prerokuje návrh Stratégie s MŽP SR a s kľúčovými partnermi. Medzi partnerov patria najmä:

- Združenie právnických osôb - Mikroregión Slovenský raj – Sever,
- Horská záchranná služba,
- Oblastná organizácia cestovného ruchu Slovenský raj & Spiš,
- Kluby turistov,
- Miestna akčná skupina Miloj Spiš, o. z.

6.1.2 Stratégia a dokumentácia ochrany prírody a riadiace dokumenty

S cieľom zabezpečenia realizovateľnosti Stratégie bude Správa NP iniciovať vytvorenie podmienok pre zapracovanie cieľov, pracovných balíkov a projektov vyplývajúcich zo stratégie a akčného plánu (pozri nižšie) do:

- každoročne vypracovávaného Plánu hlavných úloh (PHÚ) schvaľovaného MŽP SR,
- Investičného plánu MŽP SR,
- kontraktu medzi MŽP SR a Správou NP na stanovené obdobie.

Keďže zámerom je postupne posilňovať finančnú udržateľnosť systému, implementácia Stratégie je financovaná kombináciou zdrojov:

- verejné zdroje (štátny rozpočet, fondy EÚ, iné),
- vlastné príjmy Správy NP (napr. poplatky, služby, hospodárska činnosť),
- partnerstvá a projekty,
- príspevky a darcovstvo.

Plnenie Stratégie a prvého AP na roky 2027 – 2029 bude zahrnuté už v PHÚ na rok 2027 prostredníctvom realizácie a vyhodnotenia projektu **„Turisti a príroda spolu"**. Súčasne v roku 2026 je potrebné pre prípravu Plánu hlavných úloh na ďalšie roky vypracovať návrh pre úpravu štruktúry PHÚ, úpravu Usmernenia MŽP SR k tvorbe PHÚ, ako aj následne pre úpravu predmetu činností Kontraktu s MŽP SR.

6.1.3 Akčný plán

Akčný plán (AP) sa vypracováva ako súbor aktivít a projektov vybraných z pracovných balíkov na plnenie definovaných cieľov stratégie na príslušné krátkodobé obdobie realizácie 3 rokov, a to: 1. rok veľmi detailne, 2. rok rámcovo a 3. rok indikatívne, v súlade so zásadami rozpočtovania organizácie (prvý AP na roky 2027 – 2029). Aktualizuje sa ročne, vždy na nasledujúce 3 roky, na základe vyhodnotenia predošlého akčného plánu, dostupných zdrojov a nových skutočností.

6.1.4 Monitoring realizácie Stratégie

Monitoring realizácie Stratégie prebieha prostredníctvom monitoringu plnenia akčného plánu (AP). Ide o priebežné sledovanie, či sa Stratégia a AP realizujú podľa plánu, nejde o hodnotenie úspešnosti dosahovania cieľov. Sleduje sa napĺňanie AP, a to na základe porovnania plánu a skutočnosti. Monitoruje sa hlavne:

1. **Vecné plnenie** – monitoruje sa, či sa pracovné balíky realizujú a v akom sú stave plnenia, sledujú sa očakávané výstupy projektov a aktivít. Každý pracovný balík (PB) sa sleduje podľa statusu:
    - 0 – nezačatý,
    - 1 – prebieha,
    - 2 – ukončený,
    - 3 – pozastavený / problém.
2. **Časové plnenie** – sleduje sa, či sa dodržiava časový harmonogram, či realizácia pracovných balíkov/aktivít ide podľa plánu, či plnenie meška (v týždňoch / mesiacoch):
    - plnenie v určenom termíne,
    - plnenie mierne meška,
    - výrazné meškanie.
3. **Zabezpečenie zdrojov** – sleduje sa, či je zabezpečené dostatočné a záväzné krytie plnenia AP potrebnými zdrojmi - či sú k dispozícii potrebné finančné, materiálne a ľudské zdroje. Sleduje sa, či má PB/aktivita/projekt:
    - pridelenú zodpovednú osobu/osoby za plnenie,
    - pridelené dostatočné odborné kapacity (interné, externé), ako aj plnenie úloh jednotlivých subjektov/partnerov zapojených do realizácie projektov a aktivít, ako aj neočakávané zmeny, ktoré majú vplyv na plnenie Stratégie a AP.

Monitoring AP bude prebiehať na dvoch úrovniach manažmentu implementácie Stratégie (pozri kapitolu 6.2) a v nasledujúcej frekvencii:

1. na úrovni implementačného tímu (koordinátor implementácie stratégie a garanti plnenia cieľov stratégie zahrnutých v príslušných AP) - raz za štvrťrok;
2. na úrovni vedenia Správy NP v súlade s platnou organizačnou štruktúrou (úroveň riaditeľa a vedúcich odborov) - raz za polrok.

Závery z oboch úrovní monitoringu sú podkladom pre korekcie, doplnky a zmeny AP, až pre návrhy na zmeny v Stratégii a sú komunikované na úrovni Rady NP Slovenský raj.

6.1.5 Vyhodnocovanie plnenia Stratégie

Vyhodnocovanie dosahovania vízie a cieľov Stratégie, uplatňovania politiky pre harmonizáciu ochrany prírody a turizmu (s dôrazom na prírodný turizmus), je činnosť uskutočňovaná po určitých etapách na základe súboru ukazovateľov plnenia cieľov.

Na začiatku implementácie Stratégie (po jej schválení) je nevyhnutné zistiť východiskový stav vo všetkých vybraných ukazovateľoch a vypracovať metodiku merania indikátorov, ktorá bude používaná počas platnosti strategického dokumentu. Vyhodnotenie vybraných ukazovateľov bude vychádzať z:

- dátového systému Správy NP,
- pravidelného zberu a vyhodnocovania údajov,
- prieskumov medzi návštevníkmi a zainteresovanými aktérmi v turizme.

Vzhľadom na to, že Stratégia je vypracovaná na roky 2026 – 2040, režim jej vyhodnocovania bude prebiehať spravidla jedenkrát za dva roky a závery z hodnotenia budú komunikované na úrovni:

- Správy NP Slovenský raj,
- zriaďovateľa – MŽP SR,
- Rady NP Slovenský raj,
- odbornej i laickej verejnosti.

Etapa hodnotenia predstavuje hodnotenie pokroku a správnosti nastavenia Stratégie (jej cieľov a PB) a identifikuje výzvy, ktoré sú základom pre aktualizáciu Stratégie.

Vyhodnotenie slúži ako poučenie z danej hodnotenej fázy, ktoré sa aplikuje na fázy nasledujúce. Výsledky hodnotenia môžu viesť k aktualizácii Stratégie – k zmene alebo úprave cieľov a pracovných balíkov, ale aj aktivít a projektov na ich napĺňanie. Môžu tiež viesť k doplneniu alebo zmene ukazovateľov, ale aj k zmene ich sledovania.

6.1.6 Aktualizácia Stratégie

Stratégia je živý dokument, ktorý sa priebežne prispôsobuje meniacim sa podmienkam a vývoju v území NP Slovenský raj. Aktualizácia Stratégie je organickou súčasťou jej implementácie a vytvára z nej moderný, otvorený a flexibilný dokument.

Súčasťou procesu aktualizácie je systematický zber a vyhodnocovanie podnetov od subjektov pôsobiacich na území NP, sledovanie prichádzajúcich príležitostí či hrozieb pre územie, ako aj výskyt nových skutočností, ktoré neboli známe pri zostavovaní Stratégie (2026).

Zodpovedným za tento proces je implementačný tím Stratégie (SIT), ktorý na základe poznatkov a skúseností navrhuje rozsah a spôsob aktualizácie. Periodicita zvažovania aktualizácie je spravidla minimálne raz za 2 roky (súčasne s vyhodnocovacím procesom), v prípade potreby (zmeny v stave prírody, odborný, legislatívny, politický alebo strategický podnet) aj častejšie.

Zmeny Stratégie (doplnenia, vyňatia, zmeny obsahu a pod.) budú prijímané a schvaľované podobne ako schvaľovanie samotnej stratégie (pozri kapitolu 6.1.1).

6.1.7 Tvorba a manažment projektov

Tvorba a manažment projektov sú jedným z účinných nástrojov pre napĺňanie Stratégie, teda by mali byť zamerané na riešenie identifikovaných problémov, na využitie príležitostí a plnenie cieľov a navrhnutých pracovných balíkov.

Správa NP Slovenský raj, ako správca územia NP, vytvára a iniciuje len projekty, resp. je partnerom pre prípravu a realizáciu projektov, ktoré sú v súlade so Stratégiou a sú príspevkom pre dosahovanie plánovaných výsledkov v harmonizácii ochrany prírody a turizmu a v rozvoji prírodného turizmu.

Identifikovanie projektových zámerov, vypracovanie projektov a ich manažment vykonávajú subjekty zodpovedné za realizáciu cieľov, a to vlastnými alebo externými kapacitami. Schválené projekty sa tak stávajú súčasťou AP a nástrojom realizácie Stratégie. Následne sa predkladajú pre mobilizáciu zdrojov do zodpovedajúcich finančných schém.

6.2 Návrh organizácie a štruktúry implementácie Stratégie

Realizácia Stratégie je organickou súčasťou činností Správy NP Slovenský raj. Preto **organizačný model implementácie Stratégie harmonizácie ochrany prírody a turizmu v NP Slovenský raj** vychádza z existujúcej organizácie práce, ale súčasne inovuje a posilňuje súčasný organizačný poriadok a organizačnú štruktúru.

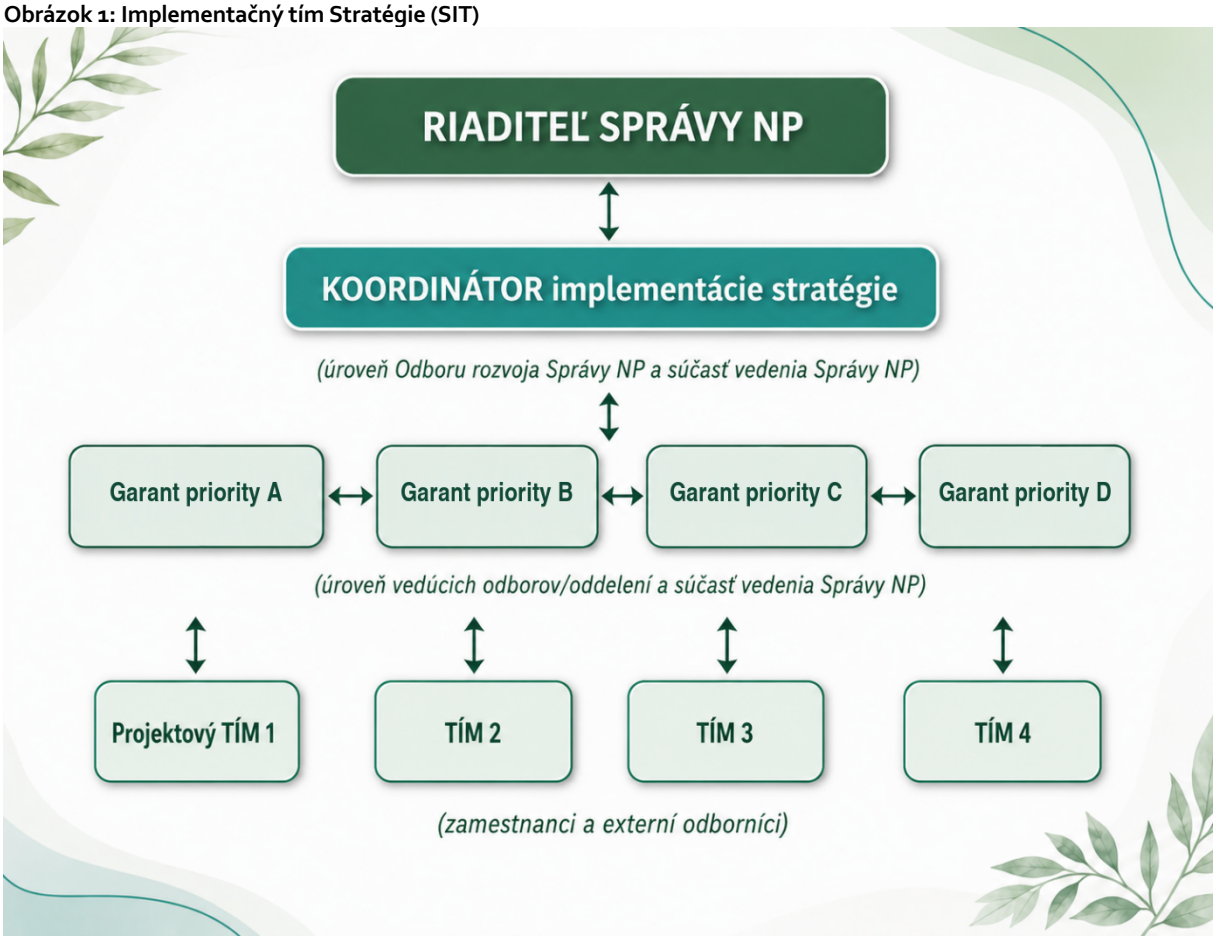
Pre realizáciu Stratégie je nevyhnutné posilniť pracovné pozície pre manažment realizácie Stratégie, zabezpečovanie dát a zber informácií (rozhodovanie založené na dátach), pre cielený a moderný marketing a efektívnu komunikáciu s externým prostredím.

Pre manažment implementácie programov stratégie je zriadený **implementačný tím Stratégie (SIT)** v maticovej štruktúre vsadený do súčasne platného organizačného poriadku a organizačnej štruktúry.

SIT je zložený z:

1. Riaditeľa Správy NP ako štatutára organizácie – je hlavným garantom napĺňania vízie, uplatňovania politiky a realizácie stratégie.
2. Koordinátora realizácie stratégie.
3. Garantov realizácie jednotlivých cieľov v rámci 4 priorít.
4. Odborných projektových tímov pre jednotlivé ciele až pracovné balíky.

Obrázok 1: Implementačný tím Stratégie (SIT)

Špecifické činnosti implementácie Stratégie (koordinátora, garantov cieľov a členov projektových tímov) je potrebné zapracovať do Organizačného poriadku a do pracovných náplní menovaných zamestnancov.

KOORDINÁTOR – hlavná zodpovednosť:

Zabezpečuje celkovú koordináciu, prepojenie a riadenie implementácie Stratégie tak, aby jednotlivé ciele a pracovné balíky boli realizované systematicky, efektívne a vo vzájomnej súvislosti. Je to „motor realizácie Stratégie", ktorý zabezpečuje, aby systém fungoval a aby sa Stratégia reálne napĺňala. Je spojovacím článkom medzi vedením Správy NP a realizačným procesom. Koordinátor:

- zabezpečuje prepojenie medzi garantmi cieľov,
- riadi systém monitoringu, reportingu a hodnotenia,
- zabezpečuje jednotnú komunikáciu Stratégie navonok,
- zhromažďuje informácie a údaje a pripravuje prehľad plnenia Stratégie,
- predkladá vedeniu návrh korekčných opatrení, zmien a aktualizácie Stratégie.

GARANT – hlavná zodpovednosť:

Kľúčový princíp je, že garant nie je vykonávateľ všetkého – je zodpovedný za realizáciu cieľov v rámci danej priority. Garant:

- manažuje činnosti projektového tímu a zabezpečuje plnenie cieľov a ich indikátorov,
- riadi realizáciu pracovných balíkov, aktivít a projektov v rámci cieľov danej priority prostredníctvom plnenia AP,

- plánuje a realizuje projekty súvisiace s realizáciou daného cieľa,
- realizuje monitoring a reporting,
- spolupracuje s koordinátorom a s inými garantmi cieľov.

PROJEKTOVÝ TÍM – hlavná zodpovednosť:

- plní úlohy pri realizácii pracovných balíkov/projektov v spolupráci s garantom realizácie cieľa a koordinátorom,
- pripravuje/spracováva projekt/projekty,
- pripravuje podklady pre tvorbu a aktualizáciu AP,
- pripravuje podklady pre monitoring a vyhodnotenie plnenia Stratégie.

6.3 Spolupráca pri realizácii stratégie

6.3.1 Spolupráca na národnej úrovni

Správa NP Slovenský raj musí pri realizácii Stratégie harmonizácie ochrany prírody a turizmu spolupracovať s národnou úrovňou, pretože viaceré kľúčové podmienky jej napĺňania presahujú pôsobnosť samotnej Správy národného parku – najmä legislatívne nastavenie, metodické usmernenia, financovanie, systémové riešenia návštevnosti, zber a porovnávanie dát, ako aj prepojenie ochrany prírody s politikami cestovného ruchu, dopravy, regionálneho rozvoja a vzdelávania. Spolupráca s ministerstvami umožňuje zosúladiť stratégiu s národnými politikami a nástrojmi financovania, spolupráca s ostatnými národnými parkmi prináša výmenu skúseností a jednotnejšie štandardy manažmentu návštevnosti, zatiaľ čo akademická obec a odborné inštitúcie poskytujú potrebné poznatky, metodiky a nezávislé hodnotenie. Takáto spolupráca zvyšuje odbornú kvalitu, legitimitu a realizovateľnosť Stratégie a zároveň umožňuje, aby riešenia overené v Slovenskom raji boli využiteľné aj v širšom systéme ochrany prírody a udržateľného turizmu na Slovensku.

Subjektmi pre spoluprácu pri realizácii Stratégie sú:

- Ministerstvo životného prostredia SR – ako zriaďovateľ Správy NP Slovenský raj vytvárajúci finančné, personálne a materiálne podmienky pre realizáciu Stratégie, a ako partner Ministerstva cestovného ruchu a športu SR pri tvorbe a implementácii národnej stratégie rozvoja udržateľného cestovného ruchu na Slovensku.
- Ministerstvo cestovného ruchu a športu SR zodpovedné za rozvoj cestovného ruchu podľa zákona č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu a nositeľ tvorby a realizácie národnej stratégie rozvoja udržateľného cestovného ruchu na Slovensku.
- Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR zodpovedné za regionálny rozvoj v zmysle Zák. č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja.
- Správy národných parkov na Slovensku.
- Univerzity a ďalšie odborné inštitúcie.

6.3.2 Spolupráca na regionálnej úrovni

Správa NP Slovenský raj musí pri realizácii Stratégie harmonizácie ochrany prírody a turizmu spolupracovať aj s regionálnou úrovňou, pretože návštevnosť národného parku, dopravné napojenie, propagácia územia, rozvoj turistických služieb a regionálna infraštruktúra sa neodohrávajú iba vo vnútri národného parku, ale sú súčasťou širšieho územného a ekonomického systému regiónu. VÚC,

regionálne a krajské organizácie cestovného ruchu a ďalší regionálni aktéri ovplyvňujú smerovanie návštevníckych tokov, marketing destinácie, verejnú dopravu, cyklodopravu a cykloturizmus, parkovanie, tvorbu produktov cestovného ruchu aj využívanie regionálnych rozvojových a dotačných nástrojov. Spolupráca s nimi je preto nevyhnutná na to, aby sa opatrenia Správy NP neobmedzovali len na reguláciu správania návštevníkov v území, ale aby sa návštevnosť usmerňovala už na úrovni regiónu, v súlade s ekologickými limitmi, kapacitami infraštruktúry a kvalitou návštevníckeho zážitku. Takéto prepojenie zároveň zvyšuje šancu, že ochrana prírody bude vnímaná ako spoločný rozvojový rámec regiónu, nie ako izolované obmedzenie rozvoja cestovného ruchu.

Subjektmi pre spoluprácu na regionálnej úrovni sú najmä:

- vyššie územné celky,
- krajské a regionálne organizácie cestovného ruchu,
- regionálne rozvojové agentúry,
- dopravní a infraštruktúrni aktéri,
- bezpečnostné a záchranné zložky,
- odborné, vzdelávacie a environmentálne organizácie pôsobiace v regióne.

6.3.3 Spolupráca na lokálnej úrovni

Správa NP Slovenský raj musí pri realizácii Stratégie harmonizácie ochrany prírody a turizmu spolupracovať s lokálnou úrovňou, pretože práve samosprávy obcí, miestni obyvatelia, podnikatelia, vlastníci a správcovia pozemkov, prevádzkovatelia služieb či miestne združenia sú priamo dotknutí každodenným fungovaním národného parku a zároveň významne ovplyvňujú správanie návštevníkov, kvalitu služieb, stav infraštruktúry a prijatie ochranných opatrení v území. Mnohé opatrenia Stratégie – napríklad usmerňovanie návštevnosti, parkovanie, údržba nástupných bodov, informovanie návštevníkov, riešenie konfliktov, rozvoj služieb alebo ochrana citlivých lokalít – sa nedajú účinne realizovať bez súčinnosti miestnych aktérov. Spolupráca s lokálnou úrovňou preto umožňuje lepšie zosúladiť ochranu prírody s reálnymi potrebami obcí, ich obyvateľov a návštevníkov, posilňuje dôveru a spoločnú zodpovednosť za územie a zvyšuje pravdepodobnosť, že pravidlá a ciele Stratégie budú v praxi rešpektované a dlhodobo udržateľné.

Partnermi Správy NP Slovenský raj pre spoluprácu na lokálnej úrovni a aktérmi rozvoja územia sú:

- obce a mestá v území a ochrannom pásme národného parku,
- miestni obyvatelia a kultúrne a komunitné subjekty,
- miestni podnikatelia v cestovnom ruchu,
- miestne športové, turistické a záujmové organizácie,
- vlastníci, užívatelia a správcovia pozemkov,
- vzdelávacie a osvetové subjekty,
- bezpečnostné, záchranné a poriadkové zložky,
- návštevníci NP Slovenský raj.

Mechanizmy spolupráce:

- cez existujúce platformy, kde je Správa NP Slovenský raj aktívnym členom (OOCR Slovenský raj & Spiš, Mikroregión Slovenský raj a pod.),
- formálne dohody medzi Správou NP a obcami (napr. rozdelenie kompetencií, financovanie, parkoviská, návštevnícke centrá, služby, zdieľanie dát a pod.),

- zosúladenie plánov rozvoja územia v príslušnom katastrálnom území obce (PHRaSR a Stratégie; ÚPN obce),
- spoločné projekty na témy napr. mobilita a dostupnosť, územné plánovanie a spoločný územný plán, systém financovania, infraštruktúra a pod.,
- zavedenie regionálneho značenia produktov a služieb/certifikácia so značkou NP,
- licencie a poplatky (prepojenie turizmu a ochrany prírody),
- partnerstvá (dlhodobé dohody, spolupráca na projektoch, spoločné kampane, jednotné informácie a pod.),
- spoločné produkty (balíky služieb, zážitkové produkty, sprievodcovské služby a pod.),
- dohody o spolupráci s príslušnými VÚC a krajskými organizáciami CR (zlaďovanie plánovacích dokumentov, dohoda na prioritách, spoločné projekty),
- systematická komunikácia (web NP, sociálne siete, informačné body a pod.),
- digitálne nástroje (informovanie a spätná väzba),
- hodnotenie stavu a progresu (formuláre, dotazníky, hodnotiaci komentár a pod.),
- verejné stretnutia,
- dobrovoľnícke programy,
- vzdelávanie (školy, programy pre verejnosť, interpretácia prírody a pod.),
- zverejňovanie dát (výstupov, správ a pod.).

7 Časový rámec cieľov a pracovných balíkov v rokoch 2027 – 2040

Časový rámec vyjadruje odporúčané poradie a trvanie realizácie. Vychádza z logickej nadväznosti prípravných, systémových, pilotných, investičných a priebežných činností. Konkrétne termíny sa spresňujú v trojročných akčných plánoch podľa dostupných personálnych, finančných a partnerských kapacít.

7.1 Etapy realizácie stratégie

I. etapa	2027 – 2029	Vytvorenie základov: metodiky, audity, databázy, pravidlá, dokumenty, pilotné riešenia a prvé neodkladné zásahy.
II. etapa	2030 – 2033	Zavádzanie a rozširovanie systémov: plná prevádzka digitálnych a dátových nástrojov, rozšírenie regulácie, príjmových modelov a investičných opatrení.
III. etapa	2034 – 2036	Konsolidácia a plošné uplatňovanie: optimalizácia systémov, rozšírenie úspešných pilotov a dokončovanie prioritnej infraštruktúry.
IV. etapa	2037 – 2040	Dlhodobá stabilizácia a adaptácia: priebežná prevádzka, obnova, vyhodnocovanie účinnosti a prispôsobovanie sa zmenám návštevnosti, klímy a stavu prírody.

7.2 Súhrnný časový rámec cieľov

Cieľ	Názov cieľa	Časová os													
		27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
A.1	Nastaviť a zaviesť systém riadenia a regulácie návštevnosti v súlade s únosnosťou, aktuálnym stavom a potrebou ochrany územia														
A.2	Vytvoriť funkčnú digitálnu návštevnícku platformu ako multiaktivitný program „Zodpovedný Slovenský raj“														
A.3	Zvýšiť porozumenie hodnotám prírodného a kultúrneho dedičstva NP Slovenský raj a podporiť zodpovedné správanie návštevníkov, miestnych obyvateľov a partnerov prostredníctvom koordinovaného informovania, vzdelávania a interpretácie dedičstva														
A.4	Zvýšiť disciplínu návštevníkov NP Slovenský raj smerom k zodpovednému, bezpečnému a ohľaduplnému pohybu v území														
B.1	Vytvoriť jednotný dátový systém pre Správu NP Slovenský raj														
B.2	Zvýšiť právomoci, vedomosti a zručnosti Správy NP v procesoch plánovania, povoľovania a koordinácie aktivít cestovného ruchu														
B.3	Zaviesť záväzné pravidlá do plánovania, budovania, obnovy a prevádzky turistickej infraštruktúry														
C.1	Vytvoriť transparentný mechanizmus priameho finančného príspevku návštevníkov														
C.2	Rozšíriť finančné príjmy cez vlastné produkty a služby														
C.3	Posilniť podiel Správy NP na ekonomike turizmu cez partnerstvá a modely zdieľaných príjmov														
C.4	Zaviesť systém regionálneho značenia produktov a služieb na území NP a posilniť ekonomickú hodnotu značky NP														
D.1	Zlepšiť systém orientácie a navigácie návštevníkov v súlade s kapacitou a ochranou územia														
D.2	Zabezpečiť bezpečnú, kvalitnú a funkčnú návštevnícku infraštruktúru														
D.3	Zvýšiť dostupnosť a inkluzivitu návštevníckeho zážitku														

Poznámka: Farebný pás znázorňuje obdobie od začiatku realizácie cieľa po jeho hlavný časový horizont. Roky 2027 – 2040 sú uvedené v hlavičke časovej osi.

7.3 Spôsob napĺňania cieľov

Cieľ	Spôsob napĺňania cieľa
A.1	Systém riadenia návštevnosti zaviesť v rokoch 2027 – 2029 vrátane pravidiel dočasných uzáverov, presmerovania trás a obmedzení využívania infraštruktúry; následne ho priebežne uplatňovať, vyhodnocovať a upravovať.
A.2	Vývoj a spustenie do roku 2029; rozšírenie funkcionalít a stabilizácia do roku 2031; následná prevádzka a aktualizácia.
A.3	Komunikačný rámec vytvoriť do roku 2028; kampane realizovať pravidelne počas celého obdobia. Program a štandardy pripraviť do roku 2030; interpretačné prvky a programy rozvíjať etapovito.
A.4	Návštevný poriadok aktualizovať a kódex pripraviť v úvodnej etape; terénnu komunikáciu, monitoring správania a úpravu usmerňovacích opatrení vykonávať priebežne.
B.1	Audit, architektúra a databáza v rokoch 2027 – 2029; integrácia, zavedenie a stabilizácia do roku 2031; následná priebežná správa.
B.2	Internú koordináciu a postupy nastaviť v úvodnej etape; odborné, personálne, metodické a právne kapacity, vstupovanie do plánovacích procesov a posudzovanie zámerov rozvíjať priebežne. Návrhy na posilnenie postavenia Správy NP pripraviť a presadzovať v rokoch 2028 – 2031.
B.3	Databázu a štandardy pripraviť do roku 2029; metodiku spoločného vyhodnocovania údajov zaviesť do roku 2032. Nový Program starostlivosti pripraviť v roku 2027; aktualizáciu plánovať v rokoch 2036 – 2037.
C.1	Analýza a návrh v rokoch 2027 – 2028; pilotné overenie 2029 – 2030; zavedenie a rozšírenie do roku 2032.
C.2	Portfólio a pravidlá vytvoriť do roku 2029; pilotné produkty zaviesť do roku 2031; ponuku ďalej rozširovať a optimalizovať.
C.3	Modely pripraviť a dohodnúť do roku 2031; spoločné produkty a príjmové schémy rozvíjať priebežne.
C.4	Hodnotový rámec a pravidlá značky vytvoriť do roku 2030; značku a portfólio produktov rozvíjať dlhodobo.
D.1	Problémové miesta identifikovať do roku 2029 a priebežne ich riešiť; jednotný systém orientácie a navigácie zaviesť do roku 2030; značenie a prepojenie nástupných bodov modernizovať etapovito do roku 2036.
D.2	Pravidelné hodnotenie technického stavu, súladu so štandardmi a určovanie priorít opráv zaviesť do roku 2029; obnovu a modernizáciu realizovať etapovito počas celého obdobia.
D.3	Potreby a vhodné lokality zmapovať do roku 2029; pilotné úpravy a materiály zaviesť do roku 2032; postupne rozširovať.

7.4 Harmonogram realizácie pracovných balíkov podľa cieľov

Zásady aktualizácie časového rámca pracovných balíkov

- Časový rámec sa spresňuje pri každoročnej aktualizácii trojročného akčného plánu.
- Neodkladné opatrenia na ochranu prírody, bezpečnosť návštevníkov alebo odstránenie havarijného stavu infraštruktúry majú prednosť pred uvedeným poradím.
- Investičné pracovné balíky sa môžu rozdeliť na viac etáp podľa projektovej pripravenosti, vlastníckych vzťahov a dostupnosti finančných zdrojov.
- Pilotné opatrenia sa rozšíria až po vyhodnotení ich ekologickej účinnosti, prevádzkovej uskutočniteľnosti, prijateľnosti a nákladov.
- Priebežné činnosti sa každoročne vyhodnotia prostredníctvom indikátorov príslušných cieľov.

Pri pracovných balíkoch s priebežným charakterom sa uvedený začiatok chápe ako rok zavedenia alebo posilnenia činnosti, pracovné balíky následne pokračujú počas celého obdobia Stratégie.

7.4.1 Priorita A

Pracovný balík	Charakter realizácie	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
A.1.1 Posilnenie výkonu stráže prírody v prioritných lokalitách	priebežná činnosť	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
A.1.2 Digitalizácia kontrolných a regulačných nástrojov	vývoj a zavedenie; následná aktualizácia	■	■	■	■										
A.1.3 Pravidlá dočasných uzáverov roklín a chodníkov, presmerovania trás a obmedzenia využívania infraštruktúry	pravidlá a dohody 2027 – 2028; následné uplatňovanie	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
A.1.4 Zachovanie a aktívne manažovanie pokojových zón	priebežná ochranná a manažérska činnosť	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
A.1.5 Zavedenie kapacitných limitov, rezervačných alebo časovo regulovaných vstupov a jednosmerných režimov	pilotné zavedenie a postupné rozšírenie podľa potreby		■	■	■	■	■	■	■	■					
A.2.1 Systém upozornení, odporúčaní a alternatívnych trás	vývoj a spustenie; následná prevádzka	■	■	■											
A.2.2 Mapové, navigačné a informačné funkcionality	vývoj, integrácia a stabilizácia	■	■	■	■										
A.2.3 Spätná väzba a nahlasovanie problémov v teréne	zavedenie; následná trvalá prevádzka		■	■	■										
A.3.1 Spoločný rámec komunikácie a interpretácie vrátane vizuálneho a obsahového štandardu	príprava a schválenie 2027 – 2028; zavedenie štandardu do 2030	■	■	■	■										
A.3.2 Tlačené, digitálne a terénne materiály o hodnotách územia, ochrane prírody, zodpovednom správaní a bezpečnosti	príprava základného balíka do 2029; aktualizácia	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
A.3.3 Sezónne a tematické informačné kampane	pravidelná realizácia		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
A.3.4 Vzdelávacie a zážitkové programy, tematické trasy a komentované prehliadky	vývoj a priebežná realizácia		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
A.3.5 Rozvoj interpretačných kapacít a vzdelávanie sprievodcov, pracovníkov informačných centier a partnerov	vytvorenie programu a opakované cykly			■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
A.3.6 Interpretačné prvky a zázemie vrátane informačných centier, terénnych staníc a náučných chodníkov	etapová investičná realizácia			■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
A.4.1 Návštevný poriadok a kódex návštevníka	vypracovanie, schválenie a komunikácia	■	■	■											
A.4.2 Posilnenie terénnej komunikácie s návštevníkmi	priebežná činnosť	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
A.4.3 Monitoring správania návštevníkov a úprava usmerňovacích opatrení	priebežný monitoring a vyhodnocovanie		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Časová os zobrazuje obdobie realizácie pracovného balíka od roku začatia po hlavný horizont vrátane.															

7.4.2 Priorita B

Pracovný balík	Charakter realizácie	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
B.1.1 Audit a konsolidácia existujúcich dátových zdrojov	prípravná činnosť	■	■												
B.1.2 Návrh a vybudovanie technickej architektúry jednotného dátového systému	návrh a vývoj	■	■	■											
B.1.3 Vytvorenie centrálnej databázy vrátane GIS vrstiev a tematických modulov	vývoj a naplnenie		■	■	■										
B.1.4 Prepojenie systému s partnermi a existujúcimi informačnými zdrojmi	integrácia			■	■	■									
B.1.5 Procesy správy, aktualizácie, kontroly kvality a bezpečnosti údajov	nastavenie a priebežná prevádzka		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
B.1.6 Zaškolenie používateľov a zavedenie systému do prevádzky	školenie a stabilizácia; následné doškoľovanie			■	■	■									
B.2.1 Interný systém koordinácie agendy cestovného ruchu	nastavenie; následné uplatňovanie	■	■												
B.2.2 Posilnenie odborných, personálnych, metodických a právnych kapacít Správy NP	priebežné budovanie kapacít a právna a odborná podpora	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
B.2.3 Vstupovanie do plánovacích a povoľovacích procesov a odborné posudzovanie nových trás a vyhradených areálov	nastavenie postupu; následné priebežné vstupovanie a odborné posudzovanie	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
B.2.4 Návrh na posilnenie postavenia Správy NP v rozhodovacích procesoch	návrh, rokovania a presadzovanie		■	■	■	■									
B.3.1 Databáza turistickej infraštruktúry	vytvorenie; následná aktualizácia	■	■	■											
B.3.2 Záväzné kritériá ochrany prírody a technické štandardy infraštruktúry	príprava a zavedenie	■	■	■											
B.3.3 Metodika spoločného vyhodnocovania návštevnosti, stavu vegetácie a chodníkov, výskytu živočíchov a konfliktných zón	vývoj a zavedenie metodiky; následné spoločné vyhodnocovanie			■	■	■	■								
B.3.4 Nový Program starostlivosti o NP Slovenský raj	spracovanie a schválenie	■									■	■			

Časová os zobrazuje obdobie realizácie pracovného balíka od roku začatia po hlavný horizont vrátane.

7.4.3 Priorita C

Pracovný balík	Charakter realizácie	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
C.1.1 Analýza možností priameho finančného príspevku návštevníkov	analytická a návrhová fáza														
C.1.2 Transparentný systém evidencie, správy, použitia a vykazovania finančných príspevkov návštevníkov	návrh pravidiel, vývoj a zavedenie systému														
C.1.3 Platobné nástroje pre návštevníkov	vývoj a zavedenie														
C.1.4 Komunikačná kampaň k finančnému príspevku	spustenie pred pilotom; následná pravidelná komunikácia														
C.1.5 Pilotné testovanie systému priameho finančného príspevku	pilot a vyhodnotenie														
C.2.1 Portfólio vlastných produktov a služieb a analýza ich príjmového potenciálu	návrh portfólia														
C.2.2 Pravidlá cenotvorby, predaja a využitia príjmov z vlastných produktov a služieb	nastavenie pravidiel														
C.2.3 Predajné a distribučné kanály	zavedenie a rozšírenie														
C.2.4 Dodávateľská spolupráca s miestnymi producentmi a poskytovateľmi služieb pri príprave vlastných produktov Správy NP	nastavenie a rozvoj dodávateľskej spolupráce														
C.2.5 Pilotné testovanie vybraných produktov a služieb	pilot a úprava podľa spätnej väzby														
C.3.1 Analýza a návrh partnerských modelov a zdieľaných príjmov	analýza a návrh														
C.3.2 Pravidlá partnerskej spolupráce	príprava a dohody														
C.3.3 Spoločné produkty a balíky s partnermi	pilotné produkty a postupné rozšírenie														
C.3.4 Transparentný systém evidencie a použitia partnerských príjmov	zavedenie; následná prevádzka														
C.4.1 Analýza značky a definovanie jej hodnotového rámca	analýza a návrh														
C.4.2 Vizuálna identita, štandardy, pravidlá používania a portfólio značkových produktov	vytvorenie a zavedenie														
C.4.3 Propagácia značky NP Slovenský raj	dlhodobá komunikácia														

Časová os zobrazuje obdobie realizácie pracovného balíka od roku začatia po hlavný horizont vrátane.

7.4.4 Priorita D

Pracovný balík	Charakter realizácie	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
D.1.1 Identifikácia problémových miest a cielené opatrenia na usmernenie pohybu	identifikácia do 2029; priebežná realizácia	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
D.1.2 Jednotný systém orientácie a navigácie	návrh a zavedenie		■	■	■										
D.1.3 Modernizácia a zjednotenie značenia, smerovníkov, máp a tabúľ	etapová realizácia			■	■	■	■	■	■	■	■				
D.1.4 Prepojenie nástupných bodov, parkovísk, verejnej dopravy a trás	partnerská a investičná realizácia			■	■	■	■	■	■	■	■				
D.2.1 Pravidelné hodnotenie technického stavu infraštruktúry, súladu so štandardmi a určenie priorít opráv	zavedenie hodnotenia do 2029; následné pravidelné kontroly a určovanie priorít opráv	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
D.2.2 Modernizácia, obnova, oprava a doplnenie návštevníckej a bezpečnostnej infraštruktúry	etapová investičná realizácia podľa naliehavosti	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
D.2.3 Modernizácia ubytovacích a hygienických kapacít a ekologické prevádzkové riešenia	projektová príprava a etapová realizácia		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■		
D.2.4 Formalizovanie spolupráce pri prevencii rizík a riešení mimoriadnych situácií	dohody a postupy; následná trvalá spolupráca	■	■	■											
D.3.1 Mapovanie potrieb znevýhodnených cieľových skupín a vhodných lokalít	analýza potrieb		■	■											
D.3.2 Úprava vybraných lokalít a prvkov infraštruktúry pre lepšiu prístupnosť	pilotné a etapové úpravy			■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
D.3.3 Dostupné informačné materiály v rôznych formátoch	príprava a zavedenie; následná aktualizácia			■	■	■	■								
D.3.4 Inkluzívna interpretácia prírodného a kultúrneho dedičstva	vývoj a rozširovanie				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
D.3.5 Školenie pracovníkov a partnerov v oblasti inkluzívnej komunikácie	opakované vzdelávanie			■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
D.3.6 Spolupráca s organizáciami zastupujúcimi znevýhodnené skupiny	priebežné partnerstvo		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

Časová os zobrazuje obdobie realizácie pracovného balíka od roku začatia po hlavný horizont vrátane.

8 Na záver

Stratégia harmonizácie ochrany prírody a turizmu v Národnom parku Slovenský raj na obdobie rokov 2026 – 2040 vychádza zo základného presvedčenia, že **ochrana prírody a návštevnosť nemusia stáť proti sebe.** Rovnováha medzi nimi však nevznikne automaticky. Vyžaduje si cieľavedomé riadenie, jasné pravidlá, kvalitné údaje, primerané kapacity Správy NP Slovenský raj, bezpečnú a odolnú infraštruktúru, stabilné financovanie a dlhodobú spoluprácu všetkých aktérov, ktorí územie využívajú, spravujú alebo ovplyvňujú.

Hlavným posolstvom Stratégie je, že **úspech turizmu v Národnom parku Slovenský raj nemožno merať predovšetkým rastom počtu návštevníkov.** Rozhodujúce je, či návštevnosť rešpektuje ekologické a bezpečnostné limity územia, či nepoškodzuje biotopy a citlivé druhy, či je primerane rozložená v priestore a čase a či návštevníkom poskytuje bezpečný, kvalitný a zmysluplný zážitok. Ochrana prírodných hodnôt je preto východiskom aj hranicou všetkých rozhodnutí súvisiacich s turizmom.

Stratégia zároveň posúva Správu NP Slovenský raj do aktívnejšej úlohy. **Správa NP Slovenský raj nemá byť iba subjektom, ktorý reaguje na jednotlivé zámery alebo rieši následky rastúcej návštevnosti. Má byť odborným garantom ochrany prírody, koordinátorom návštevníckeho manažmentu a partnerom pri rozhodovaní o rozvoji územia**. Na plnenie tejto úlohy potrebuje jasnejšie kompetencie, stabilné personálne a odborné kapacity, jednotný dátový systém, účinné regulačné a preventívne nástroje a schopnosť vstupovať do plánovacích, povoľovacích a rozvojových procesov, ktoré ovplyvňujú národný park a jeho zázemie.

Dôležitou zmenou je prechod od prevažne reaktívneho k preventívnemu a dátovo podloženému riadeniu. Monitoring návštevnosti, únosnosti lokalít, technického stavu infraštruktúry, poškodzovania prírody, správania návštevníkov a bezpečnostných rizík má umožniť prijímať opatrenia včas a primerane konkrétnej situácii. **Regulácia návštevnosti** pritom nemá byť samoúčelným obmedzovaním prístupu do prírody. **Je nástrojom na zachovanie prírodných hodnôt, bezpečnosti a kvality návštevy tam, kde sa tlak koncentruje alebo kde aktuálne podmienky zvyšujú riziko poškodenia územia.**

Samotné pravidlá však nebudú účinné bez porozumenia a spolupráce návštevníkov. Preto Stratégia kladie dôraz na **zrozumiteľnú komunikáciu, environmentálne vzdelávanie, modernú interpretáciu prírodného a kultúrneho dedičstva**, digitálne služby a terénnu komunikáciu. Cieľom nie je iba návštevníka informovať, ale pomôcť mu pochopiť hodnotu územia, dôvody ochranných opatrení a dôsledky vlastného správania. Zodpovedný návštevník sa tak stáva partnerom ochrany prírody, nie iba používateľom územia.

Kvalita návštevníckeho zážitku je úzko spojená aj so stavom turistickej infraštruktúry. Chodníky, rebríky, lávky, mostíky, značenie, nástupné body, hygienické zázemie či informačné prvky musia podporovať bezpečný pohyb, udržiavať návštevníkov v stabilných koridoroch a obmedzovať zásahy do citlivého prostredia. Ich obnova a rozvoj musia rešpektovať prírodné hodnoty, krajinný charakter a meniace sa klimatické podmienky. Infraštruktúra preto nie je iba službou návštevníkom, ale aj významným nástrojom ochrany biotopov a usmerňovania návštevnosti.

Realizácia Stratégie si vyžaduje aj **nové finančné prepojenie turizmu s ochranou územia**. Správa NP potrebuje postupne vytvoriť vyššie, diverzifikované a dlhodobo udržateľné príjmy z aktivít súvisiacich s turizmom – z príspevkov návštevníkov, vlastných produktov a služieb, partnerských modelov, využívania značky národného parku a externých zdrojov. Tieto príjmy majú byť transparentne vracané do ochrany prírody, údržby infraštruktúry, bezpečnosti, vzdelávania a zvyšovania kvality návštevníckeho zážitku. Zásada „užívateľ prispieva" tak vytvára férovejšie spojenie medzi využívaním územia a nákladmi na jeho ochranu a správu.

Správa NP Slovenský raj však nemôže Stratégiu naplniť sama. **Výsledky budú závisieť od spolupráce so štátnou správou, samosprávami, organizáciami cestovného ruchu, vlastníkmi a správcami pozemkov, podnikateľmi, bezpečnostnými a záchrannými zložkami, odbornými inštitúciami, školami, miestnymi komunitami a návštevníkmi.** Partnerstvo musí byť založené na pravidelnej komunikácii, jasnom rozdelení úloh, zdieľaní údajov, spoločných projektoch a hľadaní riešení, ktoré rešpektujú primárne poslanie národného parku a zároveň zohľadňujú oprávnené potreby regiónu.

Stratégia je **dlhodobým rámcom do roku 2040, nie nemenným zoznamom cieľov a aktivít**. Jej napĺňanie bude prebiehať prostredníctvom trojročných akčných plánov, konkrétnych projektov, pravidelného monitoringu a vyhodnocovania výsledkov. Musí zostať živým dokumentom, ktorý bude reagovať na vývoj návštevnosti, stav prírody, vplyvy klimatickej zmeny, nové poznatky, legislatívne podmienky aj dostupné zdroje. Dôležitá preto nebude iba miera splnenia jednotlivých cieľov a aktivít, ale predovšetkým ich skutočný prínos pre stav prírody, bezpečnosť, správanie návštevníkov a kvalitu riadenia územia.

Napĺňanie Stratégie bude úspešné vtedy, ak sa ochrana prírody premietne do každodenného rozhodovania o návštevnosti, infraštruktúre, komunikácii, partnerstvách aj využívaní finančných zdrojov. **Želaným výsledkom nie je Slovenský raj bez návštevníkov ani Slovenský raj prispôsobený rastúcej návštevnosti za každú cenu. Výsledkom má byť národný park, v ktorom môžu ľudia prírodu spoznávať bezpečne a kvalitne, pretože ich pohyb je zodpovedne riadený, a v ktorom prírodné hodnoty zostávajú zachované aj pre budúce generácie.**